

جوامع باید تمام انواع خشونت نسبت به کودکان را محو نمایند و ما تصمیم گرفته‌ایم از کودکان در مقابل تمام انواع بدرفتاری، بی‌توجهی، استثمار و خشونت حمایت کنیم.

بیانیه جهانی شایسته کودکان، بند ۴۳

© یونیسف، ایران ۱۳۸۶

جهانی شایسته کودکان (بیانیه کودکان به همراه سند نهایی نشست ویژه کودکان) تهیه کننده:
صندوق کودکان سازمان ملل متحد، تهران: یونیسف ۱۳۸۶، ۸۵ صفحه

جهانی شایسته کودکان

تهیه کننده: صندوق کودکان سازمان ملل متحد (یونیسف)

طراحی و صفحه‌آرایی: شرکت تبلیغاتی استیلا

چاپ دوم: ۱۰۰۰ نسخه، تابستان ۱۳۸۶

آدرس: تهران، خیابان شریعتی، خیابان قبا، کوچه نظامی، پلاک ۲۱۶، کدپستی ۱۹۴۴۹

تلفن: ۲۲۵۹۴۹۹۴ - فکس: ۲۲۵۹۴۹۴۸

آدرس وب سایت: www.unicef.org/iran

www.unicef.org/iran/fa

جهانی شایسته کودکان

اسناد مربوط به نشست ویژه کودکان

جهانی شایسته ما

بیانیه کودکان

این بیانیه در جلسه افتتاحیه نشست ویژه مجمع عمومی سازمان ملل متحد برای کودکان و نوجوانان، در تاریخ ۸ ماه مه ۲۰۰۲ (۱۸ اردیبهشت ۱۳۸۱) توسط خانم گابریلا آزوردی آریتا^۱ (از کشور بولیوی) و خانم اودری شه نو^۲ (از کشور موناکو)، به نمایندگی از طرف هیئت‌های شرکت‌کننده در گردهمایی کودکان خوانده شد.

ما کودکان جهانیم.

ما قربانیان استثمار و آزاریم.

ما کودکان خیابانی هستیم.

ما کودکان جنگیم.

ما قربانیان و یتیمان عفونت اچ.آی.وی و ایدز هستیم.

۱- Gabriela Azurduy Arrieta

۲- Audrey Chenynut

ما از آموزش با کیفیت و مراقبت‌های بهداشتی مناسب محرومیم. ما قربانیان تبعیض‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، مذهبی و زیست‌محیطی هستیم.

ما کودکانی هستیم که به صدای آنها گوش داده نمی‌شود: وقت آن فرا رسیده است که ما نیز به حساب آییم.

ما جهانی شایسته کودکان می‌خواهیم چرا که جهانی که شایسته ماست، جهانی شایسته همگان خواهد بود.

در چنین جهانی،

ما احترام به حقوق کودک را می‌بینیم:

- تعهد واقعی و موثر دولت‌ها و بزرگسالان به اصول حقوق کودکان و اجرای پیمان‌نامه حقوق کودک در مورد همه کودکان،
- ایجاد محیطی امن و سالم برای کودکان در خانواده‌ها، جوامع محلی و ملتها.

ما پایان استثمار، آزار و خشونت را می‌بینیم:

- احترام و اجرای قوانین مربوط به حمایت از کودکان در برابر استثمار و آزار،
- ایجاد مراکز و برنامه‌هایی برای کمک به بازسازی زندگی کودکان قربانی.

ما پایان جنگ را می‌بینیم:

- حل درگیری‌ها از طریق گفت‌وگوی صلح‌آمیز به جای اعمال زور توسط سران جهان،
- برخورداری کودکان آواره و قربانی جنگ از حمایت همه‌جانبه و از امکانات مساوی همچون سایر کودکان،
- خلع سلاح و لغو تجارت اسلحه و پایان دادن به استفاده از سربازان خردسال.

ما تامین مراقبت‌های بهداشتی و درمانی را می‌بینیم:

- ارائه درمان و داروهای حیاتی قابل دسترس و استطاعت برای همه کودکان،

- ایجاد مشارکت فعال و پاسخگو در میان همگان به منظور ارتقای سلامت کودکان.

ما ریشه‌کنی بیماری ایدز و عفونت اچ.آی.وی را می‌بینیم:

- گنجاندن برنامه‌های پیشگیری از اچ.آی.وی در نظام‌های آموزشی،
- ایجاد مراکز رایگان آزمایش و مشاوره،
- قرارگرفتن اطلاعات درباره بیماری ایدز و عفونت اچ.آی.وی به‌طور رایگان در اختیار عموم،
- برخورداری یتیم‌شدگان بر اثر ایدز و کودکان مبتلا به آن از توجه و مراقبت مناسب و همچنین فرصت‌های برابر با کودکان دیگر.

ما حفظ محیط‌زیست را می‌بینیم:

- نجات و حفاظت از منابع طبیعی،
- آگاهی درباره لزوم زندگی در محیطی سالم و مناسب برای رشد کودکان،
- ایجاد محیط‌های قابل دسترس برای کودکان دارای نیازهای ویژه.

ما پایان دور باطل فقر را می‌بینیم:

- تشکیل هیئت‌های فقرزدایی که به‌طور شفاف هزینه کرده و به نیازهای همه کودکان توجه می‌کنند،
- بخشش وام‌هایی که مانع پیشرفت کودکانند.

ما تامین آموزش را می‌بینیم:

- ارائه فرصت‌ها و دسترسی برابر به آموزش با کیفیت رایگان و اجباری،
- ایجاد مدارس که کودکان در آنها از یادگیری احساس شادمانی می‌کنند،
- گسترش آموزش برای زندگی که فراتر از آموزش رسمی مرسوم بوده و شامل درس‌هایی در زمینه تفاهم، حقوق بشر، صلح، پذیرش یکدیگر و شهروندی فعال باشند.

ما مشارکت فعال کودکان را می‌بینیم:

- افزایش آگاهی و احترام عموم مردم در تمام سنین نسبت به حق مشارکت کامل و معنی‌دار هر کودک مطابق با روح پیمان‌نامه حقوق کودک،

- دخالت فعال کودکان در امر تصمیم‌گیری در تمامی سطوح و در برنامه‌ریزی، اجرا، نظارت و ارزشیابی کلیه اموری که حقوق آنان را تحت تاثیر قرار می‌دهد.

ما در این مبارزه برای حقوق کودکان، متعهد به مشارکتی برابر هستیم و ضمن قول حمایت از اقداماتی که شما به نمایندگی از کودکان انجام می‌دهید، از شما نیز می‌خواهیم تا به حمایت از اقدامات ما متعهد شوید چرا که کودکان جهان هنوز به درستی درک نشده‌اند. ما سرچشمه مشکلات جهان نیستیم بلکه منابع لازم برای حل آنها هستیم. ما هزینه نیستیم، ما سرمایه‌گذاری هستیم.

ما صرفاً نوجوان نیستیم، ما مردمان و شهروندان این جهانیم. مادامیکه دیگران مسئولیت‌های خود را در قبال ما نپذیرفته‌اند، ما برای احقاق حقوق‌مان مبارزه خواهیم کرد. و ما اراده، دانش، حساسیت و تعهد لازم را داریم. ما قول می‌دهیم در بزرگسالی نیز با همین اشتیاقی که هم‌اکنون به عنوان یک کودک داریم، از حقوق کودکان دفاع کنیم.

ما قول می‌دهیم تا با یکدیگر با تکریم و احترام رفتار کنیم.
ما قول می‌دهیم که در مقابل تفاوت‌های فردیمان پذیرا و حساس باشیم.

ما کودکان جهانی و با وجود پیشینه متفاوت‌مان، همگی در واقعیتی مشترک
باهم سهیم هستیم.
ما در تلاشمان برای تبدیل جهان به مکانی بهتر برای همگان متحد هستیم.
شما ما را آینده می‌نامید اما ما هم‌اکنون نیز هستیم.

جهانی شایسته کودکان

تصویب شده توسط مجمع عمومی سازمان ملل متحد در بیست و هفتمین نشست ویژه، به تاریخ ۱۰ ماه مه ۲۰۰۲ (۲۰ اردیبهشت ۱۳۸۲)

بخش اول - بیانیه

بخش دوم - بازنگری پیشرفت‌ها و تجربیات

بخش سوم - برنامه اقدام

الف. ایجاد جهانی شایسته کودکان

ب. اهداف، راهکارها و اقدامات

۱- ترویج زندگی سالم

۲- تامین آموزش کیفی

۳- حمایت در برابر آزار، استثمار و خشونت

۴- مبارزه با عفونت اچ.آی.وی و بیماری ایدز

ج. تجهیز منابع

د. پیگیری و ارزیابی

بخش اول - بیانیه

- ۱- یازده سال پیش در اجلاس جهانی سران برای کودکان و نوجوانان، رهبران جهان همگی متعهد شده و درخواستی فوری و جهانی برای اعطای آینده‌ای بهتر برای تمام کودکان را اعلام کردند.
- ۲- از آن زمان تاکنون، همانگونه که در گزارش دبیرکل تحت عنوان «ما کودکان» منعکس شده، پیشرفت‌های زیادی به دست آمده است. میلیون‌ها کودک و نوجوان از مرگ نجات یافته، بیش از هر زمان دیگر کودکان به مدرسه راه یافته‌اند، تعداد بیشتری از کودکان در تصمیم‌گیری‌های مربوط به زندگی خود مشارکت داشته‌اند و پیمان‌نامه‌های مهمی در حمایت از کودکان به امضا رسیده است. با این وجود، این موفقیت‌ها و دستاوردها به خصوص در کشورهای در حال توسعه ناهمگون بوده و موانع بسیاری همچنان به قوت خود باقی‌اند. نیل به آینده‌ای روشن‌تر در عمل میسر نبوده و آنچه که به دست آمده کمتر از سطح الزامات ملی و تعهدات بین‌المللی است.
- ۳- ما سران کشورها و دولت‌ها و نمایندگان ایشان که در نشست ویژه مجمع عمومی برای کودکان و نوجوانان شرکت کرده‌ایم، ضمن تاکید

دوباره بر اجرای اهداف و اصول مندرج در منشور سازمان ملل متحد مصمم هستیم تا از این فرصت تاریخی برای تغییر جهان به نفع کودکان و نوجوانان و با کمک ایشان بهره‌برداری نماییم. از این رو ما بر تعهد خود برای تکمیل دستور کار ناتمام اجلاس جهانی سران برای کودکان و نوجوانان و توجه به سایر موضوعات حیاتی برای دستیابی به اهداف طولانی مدت و نیز اهداف تصویب شده در اجلاس و کنفرانس‌های اخیر سازمان ملل متحد به ویژه بیانیه هزاره ملل متحد از طریق اقدامات ملی و همکاری بین‌المللی تاکید مجدد می‌نماییم.

۴- ما بار دیگر بر وظیفه خود برای تلاش در جهت پیشبرد و حمایت از حقوق همه کودکان (هر انسان زیر ۱۸ سال) تاکید می‌نماییم. ما مصمم هستیم به مقام کودکان احترام گذاشته و رفاه ایشان را تضمین نماییم. ما پیمان‌نامه حقوق کودک که پذیرفته‌ترین عهدنامه حقوق بشر در تاریخ می‌باشد و پروتکل‌های الحاقی آن را حاوی مجموعه جامعی از استانداردهای حقوق بین‌الملل برای حمایت از کودکان و رفاه ایشان می‌دانیم. ما همچنین متوجه اهمیت سایر ابزار بین‌المللی که برای کودکان مناسبند نیز هستیم.

۵- ما بر تعهد خود برای ایجاد جهانی شایسته کودکان و نوجوانان تاکید داریم، جهانی که در آن توسعه پایدار انسانی با در نظر گرفتن منافع عالیه کودکان و نوجوانان صورت می‌گیرد و بر اساس اصول مردم‌سالاری، مساوات، عدم تبعیض، صلح و عدالت اجتماعی و نیز براساس حقوق جهان شمول، لاینفک، به هم وابسته و به هم پیوسته تمامی انسان‌ها و از آن جمله حق رشد بنا شده است.

۶- ما والدین و خانواده‌ها و یا سرپرستان قانونی که مسئول نگهداری از کودکان هستند را به رسمیت می‌شناسیم و از آنها حمایت می‌کنیم و توان ایشان را برای تامین مراقبت، تغذیه و حمایت بهینه از کودکان و نوجوانان تقویت می‌نماییم.

۷- ما بدین وسیله از تمام افراد جامعه دعوت می‌کنیم تا به یک نهضت جهانی برای بنا کردن جهانی شایسته کودکان و نوجوانان بپیوندند و از تعهد ما به اصول و اهداف ذیل پشتیبانی نمایند.

الف) **کودکان را مقدم بشماریم.** در کلیه امور مربوط به کودکان و نوجوانان مصلحت ایشان را می‌بایست در درجه اول اهمیت قرار دهیم.

(ب) فقرزدایی: برکودکان سرمایه‌گذاری کنیم. ما بر پیمان خود برای شکست چرخه فقر در دوران یک نسل اصرار ورزیده و باور داریم که موثرترین راهکارها جهت ریشه‌کن کردن فقر، سرمایه‌گذاری بر کودکان و نوجوانان و تحقق بخشیدن حقوق ایشان است. باید برای از میان بردن انواع ناهنجار کار کودک اقدام عاجل به عمل آوریم.

(ج) هیچ کودکی را فراموش نکنیم. تمام کودکان و نوجوانان دختر و پسر آزاد متولد شده‌اند و حقوق و مقام مساوی دارند. از این‌رو هر تبعیضی که برایشان تاثیر بگذارد را باید از میان برداریم.

(د) از همه کودکان مراقبت نماییم. کودکان باید از بدو تولد از بهترین زندگی ممکن بهره‌مند شوند. بقا، حمایت، رشد و پیشرفت همراه با سلامتی کافی و تغذیه‌ای مناسب اساس بنیادین رشد بشر است. ما اقدامات مشخصی برای مبارزه با بیماری‌های عفونی، مقابله با عوامل اصلی سوءتغذیه و رشد کودکان در محیطی امن به عمل خواهیم آورد تا آنها بتوانند سلامت بدنی، هوشیاری

ذهنی، اطمینان عاطفی، توانمندی اجتماعی و توانایی مساعد برای یادگیری داشته باشند.

(ه) برای همه کودکان، آموزش فراهم نماییم. تمام دختران و پسران می‌بایست به تحصیلات ابتدایی اجباری، با کیفیت و رایگان دسترسی داشته باشند و آن را به پایان برسانند تا شالوده آموزش فراگیر پایه برای آنان باشد. نابرابری‌های جنسیتی در دوره ابتدایی و متوسطه را باید از بین ببریم.

(و) کودکان را در برابر آسیب و استثمار، حمایت کنیم. کودکان را باید در برابر همه‌گونه خشونت، سوءاستفاده، استثمار و تبعیض و نیز اشکال مختلف تروریسم و گروگانگیری حمایت نماییم.

(ز) از کودکان در برابر جنگ، حمایت کنیم. کودکان و نوجوانان را باید در برابر عوارض وحشتناک مناقشات مسلحانه حمایت کنیم. همچنین کودکان و نوجوانان سرزمین‌های تحت اشغال نیروهای خارجی را باید مطابق قوانین بشر دوستانه بین‌المللی تحت حمایت قرار دهیم.

ح) با عفونت اچ.آی.وی و بیماری ایدز مبارزه نماییم. باید از کودکان و نوجوانان و خانواده‌های ایشان در برابر اثرات مخرب عفونت اچ.ی.وی و بیماری ایدز حمایت کنیم.

ط) به حرف‌های کودکان و نوجوانان گوش فرا داده و مشارکت آنها را تضمین نماییم. کودکان و نوجوانان، شهروندانی کارآمد هستند و می‌توانند در راستای بنا کردن آینده‌ای روشن برای همه کمک کنند. ما باید به حقوق ایشان برای ابراز نظر و مشارکت در تمام مسائل مربوط به ایشان با توجه به میزان بلوغ فکری و سن آنها احترام بگذاریم.

ی) از کره زمین برای کودکان، حفاظت نماییم. ما باید به پاسداری از محیط طبیعی خود، زیبایی‌ها، منابع و انواع گوناگون حیات آن که موجب بهزیستی نسل حاضر و آینده می‌شوند، بپردازیم. ما از هر نوع کمک برای حمایت از کودکان و نوجوانان و به حداقل رساندن اثرات مخرب بلایای طبیعی و فروداشت طبیعت دریغ نخواهیم کرد.

۸- ما می‌دانیم که برای اجرای مفاد این بیانیه و برنامه اقدام نه تنها به یک اراده سیاسی نوین احتیاج داشته بلکه با توجه به فوریت و ضرورت نیازهای خاص کودکان و نوجوانان به تجهیز و تخصیص بودجه اضافی هم در سطح ملی و هم در سطح بین‌المللی نیازمندیم.

۹- در راستای این اصول و اهداف، ما یک برنامه عملیاتی طراحی کرده‌ایم که در بخش سوم خواهد آمد. ما اطمینان داریم که به کمک همدیگر می‌توانیم جهانی بنا کنیم که در آن دختران و پسران از دوران کودکی و نوجوانی خود لذت ببرند، دورانی برای بازی و یادگیری که طی آن محبت ببینند، مورد احترام قرار گیرند، عاری از هرگونه تبعیض حقوق ایشان ارتقا یابد و مورد حمایت قرار گیرند، رفاه و بهزیستی آنان در درجه اول اهمیت قرار گیرد و ایشان بتوانند در سلامت، صلح و کرامت رشد نمایند.

بخش دوم - بازنگری پیشرفت‌ها و درس‌های آموخته شده

۱۰- بیانیه و برنامه اقدام اجلاس جهانی سران برای کودکان، جزء آن دسته از پیمان‌نامه‌های بین‌المللی دهه ۱۹۹۰ است که با دقت مورد نظارت و

بازبینی قرار گرفته و اجرا شده‌اند. بازنگری‌های سالانه در سطح ملی برگزار شد و گزارش پیشرفت آنها به مجمع عمومی ارائه گردید. یک بازنگری در نیمه دهه و یک بازنگری مشروح جهانی در پایان دهه به انجام رسید. بازنگری پایان دهه عبارت بود از جلسات سطح بالای منطقه‌ای در شهرهای پکن، برلین، قاهره، کاتماندو و کینگستون برای بازنگری پیشرفت، حصول اطمینان از پیگیری اجلاس سران و دیگر نشست‌های مهم، تجدید تعهدات ارتقا یافته برای دستیابی به اهداف اجلاس سران جهان و راهنمایی برای اقدامات آتی. تلاش دولت‌ها توسط طیف وسیعی از شرکت‌کنندگان در بازنگری‌ها تکمیل می‌شد و این شرکت‌کنندگان عبارت بودند از کودکان و نوجوانان، سازمان‌های نوجوانان، موسسات دانشگاهی، گروه‌های مذهبی، سازمان‌های جامعه مدنی، نمایندگان مجلس، رسانه‌های گروهی، دفاتر سازمان ملل متحد، حامیان مالی و سازمان‌های غیردولتی بین‌المللی یا ملی عمده.

۱۱- همانگونه که در سند بازنگری پایان دهه دبیرکل درباره پیگیری کنفرانس سران جهان برای کودکان و نوجوانان آمده است، دهه ۱۹۹۰ دهه‌ای است آکنده از وعده‌های بزرگ و دستاوردهای نسبتاً اندک برای کودکان و نوجوانان. جنبه مثبت این دهه، اجلاس سران و آغاز اجرای پیمان‌نامه

حقوق کودک بود که به اعطای اولویت سیاسی به کودکان کمک کرد. تعداد بی سابقه ۱۹۲ کشور، پیمان نامه را تصویب کردند، به آن پیوستند یا آنرا امضاء نمودند. ۱۵۵ کشور جهان برنامه های اجرایی متعددی را برای نیل به اهداف اجلاس سران تهیه و تنظیم کردند. تعهدات منطقه ای به وجود آمد. حمایت از کودکان در مقررات و حقوق بین الملل تقویت شد. پیگیری اهداف اجلاس سران نتایج محسوسی را برای کودکان و نوجوانان به بار آورده است: امسال نسبت به ده سال پیش تعداد سه میلیون کودک کمتر دچار مرگ و میر خواهند شد، فلج اطفال در آستانه ریشه کن شدن است، و از طریق اضافه کردن ید به نمک، همه ساله ۹۰ میلیون نوزاد در مقابل خطر از دست دادن توانایی یادگیری حمایت می شوند.

۱۲- با این وجود، کارهای بیشتری باید انجام شود. وعده دستیابی به منابعی که در سطح ملی و بین المللی در اجلاس سران داده شده بود، هنوز جامه عمل نپوشیده و چالش های مهمی بر جا مانده اند. سالانه بیش از ده میلیون کودک و نوجوان در سراسر جهان دچار مرگ و میر می شوند و این در حالی است که می توان از بیشتر آنها جلوگیری نمود. هنوز صد میلیون کودک و نوجوان که ۶۰٪ آنها را دختران تشکیل می دهند به

مدرسه دسترسی ندارند. ۱۵۰ میلیون کودک و نوجوان از سوء تغذیه رنج می‌برند. عفونت اچ.آی.وی و بیماری ایدز با سرعت فاجعه‌آمیزی در حال گسترش است. هنوز فقر و محرومیت و تبعیض و عدم سرمایه‌گذاری مناسب جهت خدمات اجتماعی به صورت نهادینه وجود دارند. همچنین فشار بدهی‌ها، هزینه‌های نظامی که با نیازهای امنیت ملی همخوانی ندارند، مناقشات مسلحانه، اشغال خارجی، گروگانگیری و تمام انواع تروریسم و نیز عوامل دیگری از قبیل عدم استفاده موثر از منابع می‌توانند تلاش‌های ملی را برای مبارزه با فقر جهت تضمین رفاه کودکان و نوجوانان محدود کنند. کودکی میلیون‌ها کودک و نوجوان همچنان در حین مشاغل خطرناک و استثمارگرانه، خرید و فروش و قاچاق کودکان و نوجوانان و دیگر اشکال سوءاستفاده، بی‌توجهی، استثمار و خشونت تخریب و منهدم می‌گردد.

۱۳- تجربه دهه گذشته تاییدی است بر لزوم اولویت دادن به حقوق و نیازهای کودکان و نوجوانان در تمامی فعالیت‌های توسعه. درس‌های اساسی بسیاری را می‌توان در این زمینه نام برد: تغییر امکان‌پذیر است و حقوق کودکان و نوجوانان می‌تواند نقطه شروع مؤثری در این راه باشد. سیاستگذاری‌ها هم باید به مسایل آنی موثر بر کودکان و یا در حاشیه

قرار دادن گروه‌هایی از آنها بپردازد و هم به علل عمیق‌تر عدم حمایت و نقض حقوق ایشان معطوف گردد. لازم است با توجه خاص به فرایندهای پایداری و مشارکت، اقدامات هدفمندی برای دستیابی به موفقیت سریع دنبال شود و این تلاش‌ها می‌بایست بر قدرت و انعطاف‌پذیری کودکان و نوجوانان استوار باشند. باید از برنامه‌های چندبخشی که بر دوران نخست کودکی و حمایت از خانواده‌ها متمرکزند (به خصوص خانواده‌های در شرایط پرمخاطره) پشتیبانی بیشتری به عمل آید زیرا این برنامه‌ها اثرات مثبت ماندگاری را برای رشد، پیشرفت و حمایت از کودکان و نوجوانان فراهم می‌کنند.

بخش سوم - برنامه اقدام

قسمت اول. ایجاد جهانی شایسته کودکان

۱۴- جهانی شایسته کودکان، جهانی است که همه کودکان و نوجوانان در آن بهترین آغاز زندگی ممکن را دارا هستند و تحصیلات ابتدایی با

کیفیت، رایگان و اجباری در دسترس همگان است و نیز جهانی است که کودکان و نوجوانان فرصت‌های فراوانی برای رشد و گسترش توانایی‌های فردی خود در محیطی امن و مشوق دارند. ما رشد جسمی، روانی، معنوی، اجتماعی، عاطفی، شناختی و فرهنگی کودکان و نوجوانان را به عنوان اولویت‌های ملی و جهانی ارتقا خواهیم داد.

۱۵- خانواده واحد بنیادین جامعه است و از این رو باید استحکام یافته و از حمایت و پشتیبانی همه‌جانبه برخوردار باشد. مسئولیت اولیه حفاظت، رشد و پیشرفت کودکان و نوجوانان در دستان خانواده باقی می‌ماند. تمام نهادهای اجتماعی باید به حقوق کودکان احترام گذاشته و رفاه آنها را تامین کنند و به صورتی مناسب، والدین، خانواده‌ها، قیم‌های قانونی و تمام مراقبین کودک و نوجوان را یاری نمایند تا کودکان و نوجوانان بتوانند در محیطی امن و با ثبات و در فضایی آکنده از شادی و محبت و تفاهم رشد و پیشرفت نمایند. باید این واقعیت را به خاطر بسپاریم که در بطن نظام‌های گوناگون فرهنگی، اجتماعی و سیاسی، انواع مختلف خانواده زندگی می‌کنند.

۱۶- ما همچنین به این مسئله واقفیم که تعداد قابل توجهی از کودکان و نوجوانان بدون حمایت والدین به زندگی خود ادامه می‌دهند: کودکان بی‌سرپرست، کودکان خیابانی، کودکانی که در داخل کشور از خانه خود دور شده‌اند و یا کودکان پناهنده، کودکانی که در اثر قاچاق و سوءاستفاده‌های جنسی و اقتصادی مورد ظلم قرار گرفته‌اند و کودکانی که در زندان‌ها بسر می‌برند. باید اقدامات ویژه‌ای در حمایت از این کودکان و نهادها و موسسات خدماتی به ایشان به عمل آورد و باید توانایی کودکان و نوجوانان را در حمایت از خویشتن تقویت نمود.

۱۷- ما می‌خواهیم دسترسی والدین، خانواده‌ها، قیم‌های قانونی، مراقبین و خود کودکان و نوجوانان را به سطح گسترده‌ای از اطلاعات و خدمات افزایش دهیم تا حیات، رشد، حفاظت و مشارکت کودکان ارتقا یابد.

۱۸- فقر مزمن بزرگترین مانع در راه تامین نیازهای کودکان و حمایت و ارتقای حقوق ایشان است. باید در تمام جبهه‌ها با فقر مبارزه کرد، از تامین خدمات اجتماعی پایه گرفته تا ایجاد فرصت‌های شغلی، دسترسی به وام‌های خرد، سرمایه‌گذاری‌های زیربنایی، رهایی از بدهی‌ها و اعمال شیوه‌های مناسب تجارت. کودکان سنگین‌ترین ضربه را از فقر متحمل

می‌شوند چرا که این ضربه مستقیماً به ریشه و پایه‌های رشد بالقوه ایشان و ذهن و جسم در حال رشد آنها وارد می‌شود. به همین دلیل فقرزدایی و کاستن از ناهمگونی‌ها می‌بایست به عنوان هدفی کلیدی در فعالیت‌های توسعه گنجانده شود. اهداف و سیاست‌های توافق شده در کنفرانس‌های اخیر سازمان ملل متحد و جلسات پیگیری آنها مخصوصاً اجلاس هزاره سران، چارچوب مفیدی برای سیاست‌های ملی فقرزدایی در راستای حمایت و احقاق حقوق و نیز ارتقای رفاه کودکان و نوجوانان ارائه می‌دهد.

۱۹- همه می‌دانیم که جهانی شدن و وابستگی متقابل، فرصت‌های نوینی را از طریق بازرگانی، سرمایه‌گذاری، جریان سرمایه و پیشرفت‌های فناوری به خصوص فناوری اطلاعاتی برای رشد اقتصاد جهانی و توسعه و پیشرفت استانداردهای زندگی به وجود آورده است. در عین حال چالش‌هایی همچون بحران‌های مالی، ناامنی، فقر، جداافتادگی و نابرابری در درون و مابین جوامع مختلف باقی مانده‌اند. هنوز موانع قابل توجهی بر سر راه یکپارچگی و مشارکت کامل کشورهای در حال توسعه، به خصوص آنها که کمتر توسعه یافته‌اند یا اقتصادی در حال گذار دارند، در اقتصاد جهانی وجود دارد. اگر منافع توسعه اقتصادی و اجتماعی

در اختیار تمام کشورها قرار نگیرد، تعداد فزاینده‌ای از مردم کشورها و حتی مناطق وسیعی در حاشیه اقتصاد جهانی قرار خواهند گرفت. ما از هم‌اکنون باید برای غلبه بر مشکلاتی که مردم و کشورها با آن مواجه خواهند شد تلاش کنیم و به تحقق فرصت‌های بالقوه‌ای که به نفع همگان خصوصا کودکان است بپردازیم. ما به یک ساختار مالی و تجاری باز، منصفانه، قانونمدار، قابل پیش‌بینی، بدون تبعیض و چند جانبه پایبند و متعهد هستیم. سرمایه‌گذاری در سوادآموزی و آموزش حرفه‌ای، کودکان را توانمند می‌کند تا از منافع حاصل از پیشرفت در زمینه فناوری اطلاعات و ارتباطات بهره‌برداری نمایند. جهانی شدن، عرصه فرصت‌ها و چالش‌هاست. کشورهای در حال توسعه و آن دسته از کشورهای که دارای اقتصاد در حال گذارند در رویارویی با این فرصت‌ها و چالش‌ها با مشکلات خاصی روبرو هستند. جهانی شدن باید کاملا منصفانه و فراگیر باشد و همچنین نیازمند سیاست‌گذاری‌ها و اقداماتی در سطح بین‌المللی و ملی هست که می‌بایست با مشارکت کامل و موثر کشورهای در حال توسعه و کشورهای دارای اقتصاد در حال گذار شکل گرفته و اجرا شوند تا آنها را با رویکردی موثر به این فرصت‌ها و چالش‌ها یاری نمایند و پیشرفت کودکان را در اولویت قرار دهند.

۲۰- تبعیض باعث به وجود آمدن چرخه نامتناهی محرومیت اجتماعی و اقتصادی می‌شود که توانایی کودکان و نوجوانان را برای پیشرفت کامل تحلیل می‌برد. ما از هر تلاشی برای ریشه‌کن کردن تبعیض علیه کودکان و نوجوانان فروگذار نخواهیم کرد اعم از اینکه تبعیض در نژاد کودک یا والدین و سرپرستان قانونی او، در رنگ پوست، جنسیت، زبان، مذهب، عقاید سیاسی و غیره، منشا ملی، قومی یا اجتماعی، مالکیت، معلولیت، تولد و یا سایر موارد باشد.

۲۱- ما تمام اقدامات لازم را به عمل خواهیم آورد تا مطمئن شویم کودکان و نوجوانان معلول یا دارای نیازهای ویژه از تمام حقوق انسانی و آزادی‌های بنیادین همچون دسترسی برابر به آموزش، بهداشت و خدمات تفریحی به طور کامل برخوردار هستند، کرامت ایشان حفظ می‌شود، اتکا به ایشان افزایش می‌یابد و مشارکت فعال ایشان در اجتماع تسهیل می‌گردد.

۲۲- در بسیاری از کشورها کودکان و نوجوانان بومی و آنهایی که متعلق به گروه‌های اقلیت و آسیب‌پذیر هستند به دلیل انواع تبعیض از جمله تبعیض نژادی به صورت نامتناسبی دچار محرومیت شده‌اند. ما

اقدامات لازم برای پایان دادن به تبعیض، ایجاد حمایت ویژه و تضمین دسترسی یکسان به خدمات را برای این کودکان و نوجوانان به عمل خواهیم آورد.

۲۲- دستیابی به اهداف برای کودکان و نوجوانان و مخصوصاً برای دختران در صورتی می‌تواند پیشرفت داشته باشد که زنان بتوانند از تمام حقوق و آزادی‌های بنیادین انسانی از جمله حق پیشرفت و حق مشارکت کامل و برابر در تمام عرصه‌های اجتماعی بهره‌مند شوند و در برابر تمام اشکال خشونت، سوءاستفاده و تبعیض حمایت شوند. ما مصمم هستیم تمام انواع تبعیض علیه دختران را در سراسر زندگی ایشان از میان برداشته و توجه ویژه به نیازهای آنها را تامین نمایم تا موجب پیشبرد تمام حقوق بشر از جمله حق‌رهایی از زور و ارعاب و رهایی از رفتارهای زیانبار و سوءاستفاده جنسی شود. ما برابری جنسیتی را ارتقا داده و دسترسی یکسان به خدمات پایه اجتماعی از جمله آموزش، تغذیه، مراقبت‌های بهداشتی شامل مراقبت‌های جنسی و بهداشت باروری، واکسیناسیون و پیشگیری از انواع بیماری که موجب بیشترین میزان مرگ و میر هستند را ارتقا خواهیم داد و دیدگاه عدم تبعیض جنسیتی را در تمام برنامه‌ها و سیاست‌های مربوط به توسعه حاکم خواهیم کرد.

۲۴- ما همچنین به لزوم توجه به نقش در حال تغییر مردان چه به عنوان پسر بچه، نوجوان و یا پدر در جامعه و نیز چالش‌هایی که پسران در جهان رو به رشد امروز با آن روبرو هستند واقفیم. ما وظیفه مشترک والدین در تربیت و رشد کودکان و نوجوانان را ارتقا خواهیم داد و از هیچ تلاشی در اعطای فرصت به پدران جهت مشارکت در زندگی فرزندان خود فروگذار نخواهیم کرد.

۲۵- بسیار حائز اهمیت است که کاهش نابرابری‌ها جزء اهداف ملی قرار گیرد به ویژه آن دسته از نابرابری‌ها که از تبعیض بین نژادها، بین دختران و پسران، بین کودکان و نوجوانان شهری و روستایی، فقیر و غنی و معلول و غیرمعلول ناشی می‌شوند.

۲۶- پاره‌ای از مشکلات و فرایندهای زیست‌محیطی همچون گرم شدن کره زمین، تحلیل لایه اوزون، آلودگی هوا، زیاده‌های خطرناک، در معرض مواد شیمیایی و سموم نباتی خطرناک قرار گرفتن، سازوکار فاضلاب نامناسب، سطح پائین بهداشت، آب آشامیدنی و غذای آلوده و مسکن نامتناسب باید مورد توجه قرار گیرند.

۲۷- مسکن مناسب باعث شکوفایی، انسجام و یکپارچگی خانواده می‌گردد، به تساوی اجتماعی کمک کرده و موجب تقویت احساس تعلق، امنیت و همبستگی بین انسان‌ها می‌شود و در ایجاد رفاه برای کودکان و نوجوانان نقشی اساسی ایفا می‌کند. همچنین غلبه بر کمبود مسکن و دیگر نیازهای زیربنایی به ویژه برای کودکان و نوجوانانی که در مناطق دور افتاده روستایی و حاشیه شهری به سر می‌برند، از اولویت خاص برخوردار است.

۲۸- ما برای اداره منابع طبیعی و حمایت و حفاظت پایدار از محیط زیست اقدام لازم را به عمل خواهیم آورد. ما در جهت تغییر الگوهای ناپایدار تولید و مصرف با در نظر گرفتن کلیه اصول، و از آن جمله اصل مسئولیت مشترک و مشخص دولت‌ها در مقابله با فروداشت محیط زیست تلاش خواهیم کرد. ما به آموزش کودکان و نوجوانان و بزرگسالان در جهت احترام به محیط زیست طبیعی و در جهت سلامتی و رفاه خودشان کمک خواهیم کرد.

۲۹- پیمان‌نامه حقوق کودک و پروتکل‌های الحاقی آن، مجموعه جامعی از استانداردهای قانونی و بین‌المللی برای حمایت و رفاه کودکان و نوجوانان

می‌باشد. ما همچنین به اهمیت دیگر ابزار بین‌المللی مربوط به کودکان و نوجوانان واقفیم. اصول کلی و از جمله اصل منافع عالی‌ه کودک، عدم تبعیض، مشارکت و بقا و پیشرفت، چارچوب فعالیت‌ما در ارتباط با کودکان و نیز نوجوانان را تشکیل می‌دهد. ما با جدیت تمام کشورها را به امضا، تصویب و پیوستن به پیمان‌نامه حقوق کودک، پروتکل‌های الحاقی آن و نیز پیمان‌نامه‌های ۱۳۸ و ۱۸۲ سازمان بین‌المللی کار تشویق می‌کنیم. ما همچنین از دولت‌های عضو می‌خواهیم تا به تعهدات خود در قبال پیمان‌نامه حقوق کودک عمل نمایند و از مطرح کردن شروط تحفظ که با مفاد و روح آن پیمان‌نامه مغایرت دارد صرف‌نظر کرده و به بازنگری این شروط با هدف حذف آنها اقدام نمایند.

۳۰- ما از اجرای پروتکل‌های الحاقی پیمان‌نامه حقوق کودک در رابطه با عدم شرکت کودکان در مناقشات مسلحانه، خرید و فروش کودکان، به کارگیری جنسی کودکان و هرزه‌نگاری^۲ آنها استقبال می‌کنیم و دولت‌های عضو را به اجرای کامل این پروتکل‌ها دعوت می‌نماییم.

۳- مترجم: تصاویر، فیلمها و متونی که با هدف تحریک جنسی تهیه و عرضه می‌گردد (معادل پیشنهادی فرهنگ باطنی برای واژه انگلیسی pornography)

۳۱- ما دولت‌های شرکت‌کننده در نشست ویژه، با انجام اقدامات زیر تعهد خود را به اجرای برنامه اقدام اعلام می‌داریم:

الف) تصویب قوانین، سیاست‌ها و برنامه‌های موثر اقدام ملی و اختصاص منابع برای تحقق و حمایت از حقوق کودکان و نوجوانان و تامین رفاه ایشان.

ب) استقرار و تقویت سازمان‌های ملی و از جمله هیئت‌های مستقل رسیدگی به شکایات کودکان و نوجوانان برای پیشبرد و حمایت از حقوق ایشان.

ج) ایجاد نظام نظارت و ارزیابی ملی برای تعیین میزان تاثیر اقدامات ما بر کودکان و نوجوانان.

د) افزایش درک و آگاهی از حقوق کودکان و نوجوانان در سطحی گسترده.

همکاری و مشارکت

۳۲- ما برای اجرای برنامه اقدام، همکاری خود را با طرف‌های زیر که نقشی استثنایی ایفا می‌کنند تقویت خواهیم کرد و از تمام راه‌های پیشبرد آرمان مشترک خود (همانا رفاه کودکان و نوجوانان و ارتقا و حمایت از حقوق ایشان) سود خواهیم جست.

الف) کودکان و نوجوانان باید قادر باشند که با توجه به رشد ظرفیت خود از حق ابراز عقیده آزادانه، ایجاد عزت نفس و کسب دانش و فنون منجمله برای حل مناقشات، تصمیم‌گیری و برقراری ارتباط، در جهت رویارویی با چالش‌های زندگی برخوردار شوند. حق کودکان و نوجوانان برای ابراز عقیده آزادانه باید مورد احترام قرار گرفته و ارتقا یابد و نیز نظریات ایشان با توجه به سن و بلوغ فکری آنان در رابطه با مسائل مربوط به کودکان و نوجوانان به حساب آمده و مد نظر قرار گیرد. توان و خلاقیت کودکان و نوجوانان باید پرورش یابد تا ایشان بتوانند در شکل‌دهی جوامع جهانی که وارث آن خواهند بود فعالانه شرکت نمایند. کودکان و نوجوانان محروم و در حاشیه به توجه و پشتیبانی ویژه برای

دسترسی به خدمات اساسی و تقویت عزت نفس نیاز دارند تا برای قبول مسئولیت زندگی خویش آمادگی پیدا کنند. ما برای توسعه و اجرای برنامه‌هایی که مشارکت درست کودکان و نوجوانان در فرآیندهای تصمیم‌گیری شامل خانواده‌ها، مدارس و در سطوح محلی و ملی را ارتقا می‌بخشد، کوشش خواهیم کرد.

(ب) والدین، خانواده‌ها، قیم‌های قانونی و سایر سرپرستان، نقش و مسئولیت عمده را در رفاه کودکان و نوجوانان برعهده دارند و می‌بایست در اجرای این مسئولیت حمایت شوند. تمام برنامه‌ها و سیاست‌های ما باید در جهت پیشبرد وظایف مشترک والدین، خانواده‌ها و قیم‌های قانونی و سایر سرپرستان و به‌طور کلی جامعه تنظیم شوند.

(ج) مقامات و دولت‌های محلی از طرق مختلف و از جمله تقویت مشارکت در تمام سطوح می‌توانند اطمینان یابند که کودکان و نوجوانان در محور توجه و دستور کار تمام برنامه‌های توسعه قرار خواهند داشت. شهرداران و رهبران محلی با برنامه‌های ابتکاری مانند ایجاد جمعیت‌های حمایت از کودکان و نوجوانان

و شهرهای عاری از محله‌های زاغه‌نشین می‌توانند زندگی کودکان و نوجوانان را به شکل قابل توجهی بهبود بخشند.

(د) وکلای مجلس و قوه مقننه در اجرای برنامه اقدام، نقشی کلیدی ایفا می‌کنند و موفقیت این برنامه در گرو کوشش آنها برای بالا بردن آگاهی، تصویب قوانین لازم، تسهیل و اختصاص منابع مالی و نظارت بر مصرف موثر آن می‌باشد.

(ه) سازمان‌های غیردولتی و سازمان‌های اجتماعی در کار خود مورد حمایت قرار می‌گیرند و می‌بایست در مواقع لزوم ابزاری برای تسهیل مشارکت جامعه مدنی در مسائل مربوط به کودکان و نوجوانان را فراهم کنند. حامیان جامعه مدنی نیز نقش ویژه‌ای در پیشبرد و حمایت از رفتارهای مثبت و ایجاد فضایی منتهی به رفاه کودکان و نوجوانان ایفا می‌کنند.

(و) بخش خصوصی و اشخاص حقوقی می‌توانند همیاری خاصی را در زمینه اتخاذ و پابندی به روش‌هایی که نشانگر مسئولیت اجتماعی بوده و تامین منابع مالی شامل طرح‌های بهبود اجتماعی و روش‌های مالی ابتکاری از قبیل وام‌های خرد که به نفع کودکان و نوجوانان است، اعمال کنند.

ز) رهبران مذهبی، روحانی، فرهنگی و بومی با دسترسی گسترده خویش به عنوان پیشگامان حمایت از کودکان و نوجوانان نقشی کلیدی در تبیین اهداف این برنامه اقدام و تبدیل آن به اولویت‌های اجتماعی و بسیج مردم و الهام بخشیدن به ایشان برای ورود به میدان به نفع کودکان و نوجوانان ایفا می‌کنند.

ح) رسانه‌های جمعی و سازمان‌های وابسته به ایشان نقشی اساسی در ارتقای آگاهی از شرایط کودکان و چالش‌هایی که با آن مواجه هستند دارند. آنها همچنین می‌بایست نقش فعال‌تری در زمینه اطلاع‌رسانی به کودکان، والدین، خانواده‌ها و عموم مردم درباره برنامه‌های حمایت و پشتیبانی از حقوق کودکان و نوجوانان برعهده گیرند و همچنین به برنامه‌های آموزشی برای کودکان کمک نمایند. در این زمینه رسانه‌های گروهی باید متوجه تاثیر خود بر کودکان باشند.

ط) سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی به ویژه دفاتر سازمان ملل متحد و نیز نهادهای برتون وودز^۴ و دیگر موسسات چندجانبه

۴- مترجم: اصطلاحاً به مجموعه بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول اطلاق می‌شود. برتون وودز (Woods

Bretton) نام محلی است در ایالات متحده آمریکا که این دو نهاد در آنجا در سال ۱۹۴۴ تاسیس شدند.

می‌بایست ترغیب به همکاری شوند و نقشی کلیدی در ثبات بخشیدن و تحصیل پیشرفت برای کودکان و نوجوانان ایفا نمایند. (ی) افرادی که مستقیماً با کودکان و نوجوانان کار می‌کنند مسئولیت بزرگی برعهده دارند. پیشبرد وضعیت اجتماعی، اخلاقی و حرفه‌ای ایشان بسیار اهمیت دارد.

اهداف، راهکارها و اقدامات

۳۳- از زمان برگزاری اجلاس سران برای کودکان، اهداف بسیاری مرتبط با کودکان در اجلاس‌های عمده سازمان ملل متحد و فرایندهای بازنگری به تصویب رسیده‌اند. ما مجدداً تعهد خود در نیل به این اهداف را اعلام نموده و برای کودکان نسل فعلی و آینده، فرصت‌هایی را که والدین آن کودکان از آن محروم بودند فراهم خواهیم ساخت. به عنوان گامی در جهت ساختن شالوده‌های قوی برای دستیابی به اهداف توسعه بین‌المللی ۲۰۱۵ و اهداف اجلاس هزاره سران، ما تلاش می‌کنیم تا به اهداف تحقق نیافته برسیم و در فاصله زمانی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۰ مجموعه‌ای سازگار از اهداف میان‌مدت را در زمینه‌های اولویتی زیر تعیین نماییم.

۳۴- ما متعهدیم که با در نظر گرفتن منافع عالیه کودکان، اهداف، راهکارها و اقدامات زیر را با شرایط خاص هر کشور و مناطق مختلف جهان سازگار نماییم و تطبیق دهیم.

یک- ترویج زندگی سالم

۳۵- هر سال بیش از ۱۰ میلیون کودک که تقریباً نیمی از آنها نوزاد می‌باشند به دلیل فقر و عدم دسترسی به خدمات اساسی اجتماعی در اثر بیماری‌های قابل پیشگیری و سوءتغذیه جان می‌بازند. عوارض بارداری، زایمان، کم خونی مادر و سوءتغذیه، عامل مرگ سالانه نیم میلیون زن و نوجوان و مصدومیت و معلولیت بسیاری بیشتر در دنیاست. بیش از یک میلیارد نفر به آب آشامیدنی سالم دسترسی ندارند، ۱۵۰ میلیون کودک زیر ۵ سال اکنون دچار سوءتغذیه می‌باشند و بیش از ۲ میلیارد نفر به بهداشت مناسب دسترسی ندارند.

۳۶- ما مصمم هستیم که با ارائه آغازی امن و سالم برای زندگی تمام کودکان، تامین دسترسی به خدمات اولیه بهداشتی موثر، برابر و پایدار در همه جوامع، تضمین دسترسی به اطلاعات و خدمات مراجعین، تامین آب

آشامیدنی و خدمات پاکیزگی محیط زیست و گسترش شیوه سالم زندگی در میان کودکان و نوجوانان، چرخه نسل اندر نسل سوء تغذیه و بهداشت نامناسب را از میان برداریم. بر همین اساس ما مصمم به تحقق اهداف زیر هستیم که منطبق با نتایج حاصل از اجلاس های اخیر و نشست های ویژه مجمع عمومی سازمان ملل متحد هستند:

(الف) کاهش نرخ مرگومیر نوزادان و کودکان زیر پنج سال به میزان حداقل یک سوم. این امر در راستای هدف کاهش مرگومیر به میزان دو سوم تا سال ۲۰۱۵ صورت می گیرد.

(ب) کاهش نسبت مرگومیر مادران به میزان حداقل یک سوم که در راستای هدف کاهش آن به میزان سه چهارم تا سال ۲۰۱۵ می باشد.

(ج) کاهش میزان سوء تغذیه میان کودکان زیر پنج سال (با توجه خاص به کودکان زیر دو سال) به میزان یک سوم و کاهش میزان کم وزنی هنگام تولد به میزان حداقل یک سوم وضعیت فعلی.

(د) کاهش به میزان حداقل یک سوم نسبت خانواده هایی که به تسهیلات بهداشتی و آب آشامیدنی سالم با قیمت مناسب دسترسی ندارند.

ه) طراحی و اجرای سیاست‌ها و برنامه‌های ملی توسعه و بهبود دوران نخست کودکی برای تضمین، تقویت و شکوفایی رشد جسمی، اجتماعی، عاطفی، معنوی و شناختی کودکان و نوجوانان.

و) طراحی و اجرای سیاست‌ها و برنامه‌های سلامت ملی نوجوانان شامل اهداف و شاخص‌ها برای ارتقای سلامت جسمی و روانی آنها.

ز) دسترسی به بهداشت باروری از طریق نظام خدمات اولیه بهداشتی برای تمام افراد در سنین مربوطه، حداکثر تا پیش از سال ۲۰۱۵.

۳۷- ما برای دستیابی به این اهداف، با توجه به منافع عالی کودک و براساس قوانین ملی و در نظر گرفتن ارزش‌های مذهبی و اخلاقی و زمینه فرهنگی مردم و مطابق با تمامی حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین، سیاست‌ها و راهکارهای زیر را به مرحله اجرا خواهیم گذاشت:

الف) حصول اطمینان از در اولویت قرار گرفتن کاهش بیماری و مرگ‌ومیر نوزادان و مادران در بخش بهداشت و نیز دسترسی آسان و ارزان قیمت زنان و به خصوص دختران نوجوان باردار

به مراقبت‌های اساسی زایمان، خدمات مجهز و کادر مجرب برای مراقبت‌های بهداشتی از مادران، کادر ماهر اتاق زایمان و اورژانس، در صورت لزوم ارجاع و انتقال به مراکز مراقبت پیشرفته‌تر و مراقبت‌های بعد از زایمان و برنامه‌ریزی تنظیم خانواده برای مسائلی چون بهبود سلامت دوران مادری.

(ب) تامین دسترسی به خدمات درمانی، آموزشی و اطلاعاتی مناسب، قابل استفاده و کیفی برای تمام کودکان و نوجوانان.

(ج) توجه موثر به پیشرفت زندگی سالم برای تمام سنین، شامل بهداشت باروری و جنسی ایشان، در راستای تعهدات و نتایج همایش‌ها و اجلاس‌های اخیر سازمان ملل متحد، همایش سازمان ملل متحد درباره محیط‌زیست و توسعه، همایش بین‌المللی درباره جمعیت و توسعه، اجلاس سران برای توسعه اجتماعی و چهارمین اجلاس جهانی درباره زنان و بازنگری‌ها و گزارش‌های پنج ساله آنها.

(د) بالا بردن طول عمر و ارتقای سلامت و کاستن از تفاوت‌های مابین کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه با توجه ویژه به

از میان بردن مرگ‌ومیر بیش از اندازه و قابل پیشگیری نوزادان و کودکان دختر.

(ه) حمایت، ارتقا و پشتیبانی از تغذیه انحصاری نوزادان با شیر مادر تا ۶ ماهگی و ادامه تغذیه با شیر مادر به همراه غذای تکمیلی سالم، مناسب و کافی تا سن دو سالگی یا پس از آن. ارائه مشاوره در زمینه تغذیه نوزادان برای مادران مبتلا به عفونت اچ.آی.وی و بیماری ایدز تا آنها بتوانند انتخابی آزاد و آگاهانه داشته باشند.

(و) تاکید ویژه بر مراقبت‌های پیش و پس از زایمان، مراقبت‌های اساسی زایمان و مراقبت از نوزادان، به ویژه برای آنهایی که در نواحی فاقد دسترسی به این خدمات بسر می‌برند.

(ز) تضمین ایمن‌سازی کودکان زیر یک سال به میزان ۹۰ درصد در سطح ملی، با حداقل ۸۰ درصد پوشش در هر ناحیه یا مناطق اداری مشابه، کاهش نیمی از مرگ‌ومیر ناشی از سرخک تا سال ۲۰۰۵، حذف کزاز نوزادان تا سال ۲۰۰۵ و اشاعه مزایای واکسن‌های جدید پیشرفته و سایر پیشگیری‌های بهداشتی برای کودکان در تمام کشورها.

ح) گواهی ریشه‌کن‌سازی جهانی فلج اطفال تا سال ۲۰۰۵.

ط) ریشه‌کن‌سازی بیماری کرم رشته.

ی) تقویت رشد دوران نخست کودکی از طریق فراهم کردن خدمات مناسب و پشتیبانی از والدین، از جمله والدینی که معلولیت دارند، خانواده‌ها، قیم‌ها و سرپرستان قانونی به ویژه در دوران بارداری، زایمان، نوزادی و اوان کودکی به نحوی که از رشد جسمانی، روانی، اجتماعی، معنوی و شناختی کودکان و نوجوانان اطمینان حاصل شود.

ک) تشدید اقدامات موثر و مقرون به صرفه مبارزه با بیماری‌ها و سوءتغذیه که از عوامل اصلی مرگ‌ومیر و بیماری کودکان و نوجوانان هستند، شامل کاستن به میزان یک سوم از تلفات ناشی از عفونت‌های شدید تنفسی، کاستن به میزان نصف از تلفات ناشی از اسهال در میان کودکان زیر پنج سال، کاستن به میزان نصف از تلفات ناشی از سل و ابتلا به آن، کاهش موارد ابتلا به انگل‌های روده، ویا، عفونت‌های مقاربتی، عفونت اچ‌آی‌وی و بیماری ایدز تمام انواع هیپاتیت و حصول اطمینان از این‌که

امکانات موثر با قیمت مناسب، به خصوص در مناطق و جوامع به شدت حاشیه‌ای، در دسترس باشند.

(ل) کاستن به میزان نصف از بار بیماری‌های مرتبط با مالاریا و حصول اطمینان از این‌که ۶۰ درصد افراد در خطر ابتلا به مالاریا، به خصوص زنان و کودکان، در زیر پشه‌بند بخوابند.

(م) بهبود تغذیه مادران، کودکان و نوجوانان، از طریق ایجاد امنیت غذایی خانوار، دسترسی به خدمات اجتماعی پایه و مراقبت‌های بهداشتی کافی.

(ن) پشتیبانی از جوامع و کشورهای که از کمبود شدید مواد غذایی و قحطی رنج می‌برند.

(س) تقویت نظام‌های بهداشتی و آموزشی و گسترش نظام‌های تامین اجتماعی برای افزایش دسترسی به بهداشت، تغذیه و بهداشت یکپارچه و موثر در خانواده‌ها، جوامع، مدارس و امکانات مراقبت‌های بهداشتی اولیه، از جمله توجه فوری به دختران و پسران محروم.

ع) کاهش سوانح کودکان در اثر تصادفات و سایر عوامل از طریق طراحی و اجرای مقررات پیشگیری مناسب.

ف) حصول اطمینان از دسترسی کودکان معلول و کودکان دارای نیازهای ویژه به خدمات یکپارچه، شامل توانبخشی و مراقبت‌های بهداشتی و گسترش مراقبت‌های مبتنی بر خانواده و نظام‌های حمایتی مناسب از والدین، خانواده‌ها، قیم‌ها و سرپرستان قانونی این کودکان.

ص) فراهم کردن کمک‌های ویژه به کودکانی که از بیماری‌های ذهنی یا ناهنجاری‌های روانی رنج می‌برند.

ق) تقویت بهداشت جسمی، ذهنی و عاطفی در میان کودکان و نوجوانان، از طریق بازی، ورزش، تفریح و روش‌های مختلف بیان هنری و فرهنگی.

ر) ایجاد و اجرای سیاست‌ها و برنامه‌هایی برای کودکان و نوجوانان، با هدف جلوگیری از مصرف مواد مخدر، مواد روانگردان مگر برای مصارف پزشکی و کاستن از نتایج سوء‌بدرفتاری با کودکان و همچنین حمایت از سیاست‌ها و برنامه‌های پیشگیری به خصوص بر علیه دخانیات و مشروبات الکلی.

ش) ایجاد سیاست‌ها و برنامه‌هایی برای کودکان و نوجوانان برای کاستن از خشونت و خودکشی.

ت) حذف پایدار ناهنجاری‌های ناشی از کمبود ید تا سال ۲۰۰۵ و کمبود ویتامین آ تا سال ۲۰۱۰، کاستن از شیوع کم‌خونی و کمبود آهن به میزان یک سوم تا سال ۲۰۱۰ و تسریع در کاستن از کمبود سایر ریزمغذی‌ها از طریق ایجاد تنوع رژیم‌های غذایی، غنی‌سازی مواد غذایی و مکمل‌ها.

ث) توجه بیشتر به ظرفیت‌سازی در خانواده و جامعه برای اداره نظام‌های موجود و اشاعه تغییرات رفتاری از طریق آموزش‌های بهداشتی و عفونت‌زدایی از جمله در مواد درسی مدارس، در حین تلاش برای حصول اطمینان نسبت به دسترسی همگانی به آب آشامیدنی بهداشتی و امکانات بهداشت عمومی کافی.

خ) رسیدگی به نابرابری‌ها در بهداشت و دسترسی به خدمات اجتماعی اساسی، از جمله خدمات مراقبت‌های بهداشتی، برای کودکان بومی و کودکان گروه‌های اقلیت.

ن) ایجاد سیاست‌ها و برنامه‌های قانونی در سطح ملی و گسترش همکاری‌های بین‌المللی برای جلوگیری از قرارگرفتن کودکان در معرض آلودگی‌های زیست‌محیطی درهوا، آب، خاک و غذا.

دو- تامین آموزش کیفی

۳۸- آموزش یکی از حقوق انسانی و عاملی کلیدی در کاهش فقر و کار کودک و ترویج مردمسالاری، صلح، شکیبایی و توسعه است. با این وجود بیش از ۱۰۰ میلیون کودک سن مدرسه ابتدایی که بیشتر آنها دختر هستند، در مدرسه ثبت‌نام نکرده‌اند. میلیون‌ها کودک توسط معلمان تربیت نشده که دستمزدهای پایین دریافت می‌کنند، در کلاس‌های شلوغ، ناسالم و بدون تجهیزات تحصیل می‌کنند. یک سوم کل کودکان، دوره پنج ساله ابتدایی که حداقل سوادآموزی مورد نیاز است را تمام نمی‌کنند.

۳۹- پیرو اجلاس آموزش جهانی داکا که نقش رسمی سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی ملل متحد (یونسکو) در هماهنگی برنامه آموزش برای همه و حفظ حرکت جمعی در قالب تضمین آموزش پایه را مورد تاکید

مجدد قرار داد، ما به تضمین دسترسی همه کودکان به آموزش ابتدایی رایگان، اجباری و کیفی و به پایان رساندن آن توسط همه کودکان تا سال ۲۰۱۵ اولویت بالایی می‌دهیم. ما همچنین تدارک تدریجی دوره متوسطه را نیز مورد توجه قرار خواهیم داد. ما اقدامات زیر را به‌عنوان گامی در راه رسیدن به اهداف فوق عملی خواهیم کرد:

(الف) گسترش و پیشرفت مراقبت و آموزش جامع دوران نخست کودکی، برای دختران و پسران، به خصوص برای آسیب‌پذیرترین و محرومترین کودکان.

(ب) کاهش تعداد کودکان سن مدرسه ابتدایی که به مدرسه نمی‌روند به میزان ۵۰ درصد و افزایش ثبت نام در مدارس ابتدایی یا دوره‌های آموزش ابتدایی به میزان ۹۰ درصد تا سال ۲۰۱۰.

(ج) حذف نابرابری‌های جنسیتی در آموزش ابتدایی و متوسطه تا سال ۲۰۰۵ و رسیدن به مساوات جنسیتی در آموزش تا سال ۲۰۱۵، با توجه خاص به تضمین دسترسی کامل و برابر دختران و موفقیت ایشان در آموزش ابتدایی کیفی.

د) بهسازی تمام جوانب آموزش کیفی به گونه‌ای که کودکان و نوجوانان بهره‌یادگیری قابل تشخیص و اندازه‌گیری به خصوص در زمینه حساب، سوادآموزی و مهارت‌های زندگی اساسی داشته باشند.

ه) حصول اطمینان از رسیدگی به نیازهای یادگیری نوجوانان از طریق دسترسی به برنامه‌های مناسب یادگیری و مهارت‌های زندگی.

و) حصول پیشرفت ۵۰ درصدی درمیزان سوادآموزی بزرگسالان، به‌ویژه زنان، تا سال ۲۰۱۵.

۴۰- ما راهکارها و اقدامات زیر را برای رسیدن به این اهداف اجرا خواهیم کرد:

الف) طراحی و اجرای راهکارهای خاص برای اطمینان از دسترسی راحت تمام کودکان و نوجوانان به مدرسه و متناسب بودن هزینه آموزش پایه برای خانواده‌ها.

ب) پیشبرد برنامه‌های ابتکاری برای تشویق مدارس و جوامع محلی به شناسایی کودکانی که ترک تحصیل کرده‌اند و یا زیر پوشش

آموزش قرار نگرفته‌اند، به خصوص دختران و کودکان کار، کودکان با نیازهای خاص و کودکان دارای معلولیت، و کمک به ایشان برای ثبت‌نام، حضور و اتمام موفقیت‌آمیز دوره‌های درسی، با همکاری دولت، خانواده، جامعه و سازمان‌های غیردولتی در فرایند آموزش ایشان. باید با اجرای اقدامات خاص از ترک تحصیل به علت اشتغال به کار جلوگیری کرد و میزان آن را کاهش داد.

(ج) کاستن تفاوت‌های بین آموزش رسمی و غیررسمی، با در نظر گرفتن نیاز به خدمات آموزش کیفی، مجریان آموزشی توانمند، و توجه به مفید بودن تجربه آموزش غیررسمی و آموزش‌های جایگزین. همچنین ایجاد یک حالت تکمیلی مابین دو نظام آموزشی.

(د) حصول اطمینان از قابل دسترس بودن، پذیرا بودن و پاسخگو بودن نظام آموزشی نسبت به کودکان با نیازهای خاص آموزشی و کودکان با انواع معلولیت‌ها.

(ه) حصول اطمینان از دسترسی کودکان بومی و کودکان اقلیت به آموزش کیفی هم‌تراز با کودکان دیگر. این آموزش باید به‌گونه‌ای باشد که میراث فرهنگی ایشان را پاس بدارد و همچنین به ایشان

فرصت بدهد تا هویت‌های ویژه فرهنگی خود مانند زبان و ارزش‌ها را بشناسند.

(و) طراحی و اجرای راهکارهای ویژه برای بهبود کیفیت آموزش و برآوردن نیازهای یادگیری همگانی.

(ز) ایجاد یک محیط یادگیری دوستدار کودک با کمک کودکان که در آن احساس امنیت نمایند، در برابر بدرفتاری، خشونت و تبعیض حمایت شوند و با تندرستی تشویق به یادگیری شوند. اطمینان از این‌که برنامه‌ها و مطالب آموزشی کاملاً منعکس‌کننده پیشبرد و حراست از حقوق انسانی و ارزش‌های صلح، مدارا و برابری جنسیتی در این دهه بین‌المللی برای فرهنگ صلح و عدم خشونت برای کلیه کودکان جهانی (۲۰۰۱ الی ۲۰۱۰) باشد.

(ح) تقویت مراقبت‌ها و آموزش‌های دوران نخست کودکی با تامین خدمات و برقرار کردن و پشتیبانی از برنامه‌هایی که متوجه خانواده‌ها، قیم‌های قانونی، سرپرستان و جامعه محلی باشد.

(ط) تامین فرصت‌های آموزشی و کارآموزی برای نوجوانان برای کمک به کسب یک معاش پایدار.

ی) در صورت نیاز، طراحی و اجرای برنامه‌هایی برای دادن امکان ادامه تحصیل و تکمیل آن به نوجوانان باردار و مادران نوجوان.

ک) تشویق تداوم تدوین و اجرای برنامه‌هایی برای کودکان و نوجوانان به خصوص در مدارس، در جهت جلوگیری و طرد استفاده از دخانیات و مشروبات الکلی، پیگیری، مقابله و جلوگیری از قاچاق مواد مخدر و استفاده از مواد مخدر و روانگردان مگر برای مقاصد پزشکی از طریق ترویج برنامه‌های گسترده رسانه‌های همگانی در مورد اثرات زیانبار آن و خطر اعتیاد و اقدام برای برخورد با عوامل ریشه‌ای.

ل) ترویج برنامه‌های تشویقی برای ایجاد انگیزه در خانواده‌های کم درآمد دارای کودکان مدرسه‌رو نسبت به افزایش ثبت‌نام و حضور دختران و پسران در مدارس و حصول اطمینان از عدم اشتغال کودکان به کارهایی که با تحصیل ایشان تداخل داشته باشد.

م) تدوین و اجرای برنامه‌هایی با هدف از میان بردن هرگونه تبعیض جنسیتی در ثبت‌نام و تعصب و قالب‌سازی‌های جنسیتی در نظام آموزشی و مواد درسی برآمده از هرگونه روش‌های تبعیضی، رویکردهای اجتماعی و فرهنگی و یا شرایط حقوقی و اقتصادی.

(ن) بالا بردن وضعیت، روحیه، آموزش و سطح حرفه‌ای معلمان از جمله مریبان مهدهای کودک، تضمین جبران مالی متناسب با کار آنها و تامین فرصت و انگیزه پیشرفت.

(س) ایجاد نظام‌های اداری و مدیریت آموزشی مسئول، مشارکتی و پاسخگو در سطح مدارس، جامعه محلی و کشوری.

(ع) رسیدگی به نیازهای ویژه آموزشی کودکان دچار بحران، با اطمینان از این‌که تحصیل در دوران بحران و پس از آن فراهم باشد و هدایت برنامه‌های آموزشی در جهت پیشبرد فرهنگ صلح از طریق کمک به جلوگیری از خشونت و مناقشه و ترویج بازپروری قربانیان آن.

(ف) فراهم کردن فرصت‌ها و امکانات تفریحی و ورزشی قابل دسترس در مدارس و جوامع محلی.

(ص) بهره‌گیری از پیشرفت‌های شتابان فناوری اطلاعاتی و مخابراتی در جهت پشتیبانی از آموزش با صرفه، شامل آموزش آزاد و از راه دور، همراه با کاستن از نابرابری‌ها در میزان دسترسی و کیفیت.

ق) ایجاد راهکارهایی برای کاستن از اثر مخرب عفونت اچ.آی.وی و بیماری ایدز بر نظام آموزشی، مدارس، دانش‌آموزان و یادگیری.

سه- حمایت در برابر آزار، استثمار و خشونت

۴۱-صدها میلیون کودک از جنگ، خشونت، استثمار، بی‌توجهی و سایر اشکال آزار و تبعیض رنج می‌برند و از بین می‌روند. در گوشه و کنار جهان، کودکان تحت شرایط بسیار دشواری زندگی می‌کنند. در اثر مناقشات مسلحانه برای همیشه معلول و یا به شدت مجروح می‌شوند. در داخل کشورشان جابجا می‌شوند و یا به کشورهای دیگر پناه می‌برند. از فاجعه‌های طبیعی و یا انسانی همچون قرار گرفتن در معرض تشعشعات رادیواکتیو و مواد شیمیایی خطرناک رنج می‌برند، والدین آنها کارگران مهاجر و یا سایر گروه‌های محروم اجتماعی‌اند، قربانی نژادپرستی، تبعیض‌های نژادی، بیگانه‌ستیزی و سایر موارد عدم مدارا می‌گردند.

خرید و فروش، قاچاق، استثمار بدنی و جنسی و آدم‌ربایی در کنار شدیدترین اشکال استثمار اقتصادی کودکان یک واقعیت روزمره برای کودکان در بسیاری از نواحی جهان است و این در حالی است که

خشونت خانگی و جنسی علیه زنان و کودکان هنوز به صورت مشکلی جدی مطرح است.

در تعدادی از کشورها، تحریم‌های اقتصادی اثراتی اجتماعی و انسانی بر شهروندان غیرنظامی خصوصاً زنان و کودکان بر جا گذاشته است.

۴۲- در بعضی از کشورها وضعیت کودکان تحت تاثیر سوء اقدامات یک‌جانبه‌ای قرار می‌گیرد که با قوانین بین‌المللی و منشور ملل متحد مطابقت نداشته و موانعی را در راه روابط تجاری میان دولت‌ها به وجود می‌آورد، تحقق کامل توسعه اجتماعی و اقتصادی را مانع می‌گردد و از رفاه‌جمعیت در کشورهای مبتلابه و خصوصاً زنان و کودکان جلوگیری می‌کند.

۴۳- کودکان حق دارند در برابر تمام انواع بدرفتاری، بی‌توجهی، استثمار و خشونت حمایت شوند. جوامع باید تمام انواع خشونت نسبت به کودکان را محو نمایند. در این راستا ما تصمیم گرفته‌ایم:

الف) از کودکان در مقابل تمام انواع بدرفتاری، بی‌توجهی، استثمار و خشونت حمایت کنیم.

ب) از کودکان در مقابل تاثیر مناقشات مسلحانه حمایت کرده و

پیروی از قوانین انسانی بین‌المللی و حقوق بشر را تضمین نماییم.

(ج) کودکان را در برابر تمام انواع استثمار جنسی، قاچاق و آدم‌ربایی حمایت کنیم.

(د) اقدامات فوری و موثری را برای از میان بردن بدترین انواع کار کودک آنگونه که در پیمان‌نامه شماره ۱۸۲ سازمان بین‌المللی کار عنوان شده است انجام دهیم و راهکارهایی برای از میان بردن کار کودک که با استانداردهای پذیرفته شده بین‌المللی مغایرت دارد را طراحی و اجرا نماییم.

(ه) وضعیت ناگوار میلیون‌ها کودک که تحت شرایط بسیار دشوار زندگی می‌کنند را بهبود بخشیم.

۴۴- ما راهکارها و اقدامات زیر را برای رسیدن به اهداف فوق انجام خواهیم داد:

حمایت عمومی:

(۱) ایجاد تشکیلاتی برای تضمین تهیه شناسنامه برای هر کودک پس از تولد یا به فاصله کمی بعد از آن و احقاق حق او برای داشتن نام و ملیت، مطابق با قوانین ملی و پیمان‌نامه‌های متناسب بین‌المللی.

۲) تشویق همه کشورها به اتخاذ و تقویت قوانین و بهبود اجرای سیاست‌ها و برنامه‌های حمایت از کودکان در برابر تمام انواع خشونت، بی‌توجهی، بدرفتاری و استثمار در خانه، مدرسه، سایر موسسات، محل کار یا جامعه.

۳) اتخاذ مقررات ویژه برای از میان برداشتن تبعیض علیه کودکان به خاطر نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، مذهب، عقاید سیاسی و غیره، ریشه‌های ملی، قومی یا اجتماعی، مالکیت، معلولیت، وضعیت تولد یا غیره و تضمین دسترسی برابر ایشان به آموزش، بهداشت و خدمات اجتماعی پایه.

۴) پایان دادن به بخشودگی قانونی کلیه جرائمی که علیه کودکان اعمال می‌شود و مجازات مرتکبین این جرائم و اطلاع‌رسانی درباره مجازات این‌گونه جرائم.

۵) انجام اقداماتی برای پرهیز از هرگونه مقررات یک‌جانبه و مغایر با قوانین بین‌المللی و منشور سازمان ملل متحد که مانع از تحقق توسعه اقتصادی و اجتماعی برای جمعیت کشورهای تحت تاثیر، به خصوص کودکان و زنان و مانع از رفاه ایشان می‌شود و از برخورداری کامل

ایشان از حقوق انسانی و از جمله حق همگان به زندگی استاندارد و متناسب با سلامتی و رفاه و حق غذا، مراقبت پزشکی و خدمات اجتماعی لازم جلوگیری می‌نماید. تضمین این‌که از غذا و دارو به عنوان ابزاری برای وارد آوردن فشار سیاسی استفاده نشود.

(۶) بالابردن آگاهی نسبت به نتایج غیرقانونی و زیانبار عدم حمایت کودکان و نوجوانان در برابر خشونت، بدرفتاری و استثمار.

(۷) گسترش استقرار خدمات پیشگیری، پشتیبانی و مراقبت و نظام‌های قضایی خاص کودکان، با در نظر گرفتن اصول دادرسی تربیتی و حفاظت کامل از حقوق کودکان و نوجوانان و تامین کادر آموزش دیده برای پیشبرد امر بازگرداندن کودکان به متن جامعه.

(۸) حمایت از کودکان در مقابله شکنجه و سایر رفتارها و مجازات‌های ظالمانه، غیرانسانی و تحقیر کننده. دعوت از دولت‌های تمامی کشورها، به خصوص دولت‌هایی که هنوز مجازات اعدام را لغو نکرده‌اند، برای مراعات تعهداتی که در چارچوب قراردادهای بین‌المللی حقوق بشر دارند، به ویژه مواد ۳۷ و ۴۰ پیمان‌نامه حقوق کودک و ماده ۶ و ۱۴ مقاله بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی.

۹) پایان دادن به عادت‌ها و شیوه‌های سنتی زیانبار، از قبیل ازدواج اجباری زودهنگام و مثله کردن اندام جنسی دختران و زنان، که ناقض حقوق کودکان و زنان است.

۱۰) استقرار سازوکارهایی برای تامین حمایت ویژه و کمک به کودکان بدون سرپرست.

۱۱) اتخاذ روش‌هایی برای پیشگیری، حمایت، بازپروری و بازگرداندن کودکانی که در شرایط نامناسب اجتماعی بسر می‌برند مانند کودکان بی‌سرپرست و رها شده، کودکان کارگران مهاجر، کودکانی که در خیابان‌ها کار یا زندگی می‌کنند و کودکان به شدت فقیر و اطمینان از دسترسی ایشان به آموزش، بهداشت و خدمات اجتماعی مورد نیاز.

۱۲) حمایت کودکان و نوجوانان از شیوه‌های فرزندخواندگی و سرپرستی غیرقانونی، استثمارگرانه یا مغایر با منافع عالیه ایشان.

۱۳) رسیدگی به موارد ربودن بین‌المللی کودکان توسط یکی از والدین.

۱۴) مبارزه و جلوگیری از استفاده از کودکان و نوجوانان برای تولید غیرقانونی و قاچاق مواد مخدر و روانگردان.

۱۵) پیشبرد برنامه‌های جامع برای مبارزه با استفاده از کودکان و نوجوانان در تولید و قاچاق مواد مخدر و روانگردان.

۱۶) تامین روش‌های درمانی و توانبخشی کودکان و نوجوانانی که معتاد به مواد مخدر، مواد روانگردان، دخانیات و مشروبات الکلی هستند.

۱۷) تامین حمایت و کمک به پناهندگان و افراد جابجا شده داخلی که اکثر آنها زنان و کودکان هستند، بر طبق قوانین بشر دوستانه بین‌المللی.

۱۸) اطمینان از رساندن به موقع و موثر کمک‌های بشردوستانه به کودکانی که در معرض بلایای طبیعی قرار گرفته‌اند از طریق تعهد به بهبود برنامه‌ریزی و آمادگی برای شرایط اضطراری و در اختیار قراردادن کمک‌ها و مراقبت‌های ممکن برای بازگشت هر چه سریع‌تر به زندگی عادی.

۱۹) تشویق اعمال اقدامات حمایتی کودکان در مقابل سایت‌های اینترنتی خشن و زیانبار و برنامه‌ها و بازی‌های کامپیوتری که تاثیر منفی بر رشد شخصیتی کودکان می‌گذارد، با در نظر گرفتن مسئولیت خانواده، والدین، قیم‌های قانونی و سرپرستان.

حمایت در برابر مناقشات مسلحانه

۲۰) تقویت حمایت از کودکان و نوجوانان گرفتار مناقشات مسلحانه و اتخاذ تصمیمات موثر برای حمایت از کودکان در سرزمین‌های تحت اشغال بیگانه.

۲۱) اطمینان از در نظر گرفتن موضوعات مربوط به حقوق کودکان و نوجوانان و حمایت از ایشان در دستور کار فرایندهای مذاکرات و ایجاد صلح، گنجاندن این حقوق در عملیات نیروهای حافظ صلح سازمان ملل متحد و برنامه‌های برقراری صلح و در صورت امکان مشارکت دادن کودکان و نوجوانان در این فرآیندها.

۲۲) پایان دادن به سربرازگیری و استفاده از کودکان و نوجوانان در مناقشات مسلحانه که برخلاف قوانین بین‌المللی است و اطمینان از مرخص کردن و خلع سلاح ایشان و اجرای اقدامات موثر برای توانبخشی، تجدید قوای جسمی و روانی و بازگشت مجدد ایشان به جامعه.

۲۳) پایان دادن به بخشودگی و مجازات دست‌اندرکاران نسل‌کشی، جنایات علیه بشریت و جرائم جنگی و در صورت امکان جدا کردن این جرائم از مقررات عفو عمومی و در صورت برپایی دادگاه‌های صالحه برای رسیدگی به این جرائم، اطمینان از رسیدگی به بدرفتاری با کودکان و ایجاد فرآیندهای دوستدار کودکان و نوجوانان.

۲۴) برخورد قاطع علیه هرگونه عمل تروریستی که موانع جدی برای رشد و رفاه کودکان و نوجوانان به وجود می‌آورند.

۲۵) تامین کارآموزی و آموزش‌های مناسب درباره حقوق کودکان و نوجوانان، محافظت از ایشان و قوانین انسان‌دوستانه به جوامع غیرنظامی، نظامیان و نیروهای پلیس درگیر در عملیات حفاظت از صلح.

۲۶) جلوگیری از خرید و فروش غیرقانونی سلاح سبک و حمایت از کودکان و نوجوانان در برابر مین‌های زمینی، مهمات منفجر نشده و سایر مواد جنگی که منجر به قربانی شدن ایشان می‌شود و تامین کمک به کودکان قربانی در حین و پس از پایان مناقشات مسلحانه.

۲۷) کوشش برای تقویت همکاری‌های بین‌المللی در زمینه قبول مشارکت و هماهنگی در اعطای کمک‌های انسان‌دوستانه به کشورهای که پذیرای پناهندگان می‌شوند و کمک به تمام پناهندگان و افراد جابجا شده، شامل کودکان و خانواده‌هایشان، برای مراجعت داوطلبانه توأم با امنیت و احترام به موطن و پیوستن مجدد به جوامع خود.

۲۸) طراحی و اجرای سیاست‌ها و برنامه‌هایی برای حمایت، مراقبت و رفاه کودکان پناهنده و کودکان متقاضی پناهندگی با استفاده از کمک‌های بین‌المللی و برای تامین خدمات اجتماعی اساسی، شامل دسترسی به آموزش، بهداشت و غذا.

۲۹) اعطای اولویت به برنامه‌های خانواده‌یابی و تشکیل مجدد خانواده و ادامه نظارت بر مراقبت‌ها از کودکان پناهنده و رانده‌شده بی‌سرپرست و تنها.

۳۰) ارزیابی و نظارت ادواری بر تاثیر تحریم‌های اقتصادی بر کودکان و اتخاذ تصمیمات فوری، موثر و مطابق قوانین بین‌المللی برای از میان بردن اثرات منفی تحریم‌های اقتصادی بر زنان و کودکان و نوجوانان.

۳۱) انجام کلیه اقدامات لازم برای جلوگیری از گروگانگیری کودکان.

۳۲) ایجاد راهکارهای ویژه برای حمایت و تامین نیازهای خاص و آسیب‌های ویژه دختران گرفتار مناقشات مسلحانه.

مبارزه با کار کودک

۳۳) انجام اقدامات فوری و موثر برای تضمین منع و از میان بردن بدترین اشکال کار کودک. تامین امکانات توانبخشی و بازگردانی اجتماعی کودکانی که از بدترین اشکال کار کودک رها می‌شوند از طریق تضمین دسترسی به آموزش پایه رایگان و در صورت امکان کارآموزی حرفه‌ای.

۳۴) برداشتن گام‌های مناسب برای کمک به یکدیگر در از میان بردن بدترین اشکال کار کودک از طریق گسترش همکاری‌های بین‌المللی شامل پشتیبانی از رشد اجتماعی و اقتصادی، برنامه‌های فقرزدایی و آموزش همگانی.

۳۵) تدوین و اجرای راهکارهای حمایت از کودکان در برابر استثمار اقتصادی و تمامی کارهایی که خطرناک هستند یا مانع تحصیل ایشان می‌شوند یا برای سلامتی بدنی، ذهنی، روانی، اخلاقی یا رشد اجتماعی ایشان زیانبار می‌باشند.

۳۶) حمایت از کودکان در مقابل استثمار اقتصادی از طریق بسیج مشارکت ملی و همکاری‌های بین‌المللی و بهبود وضعیت کودکان از طریق تامین آموزش و کارآموزی حرفه‌ای رایگان برای کودکان شاغل و ادغام ایشان در نظام آموزشی به هر شکل ممکن و دامن زدن به پشتیبانی عمومی از سیاست‌های اجتماعی و اقتصادی فقرزدایی و ایجاد اشتغال و فرصت‌های شغلی درآمدزا برای خانواده‌ها و به ویژه زنان.

۳۷) بالا بردن همکاری‌های بین‌المللی برای کمک به کشورهای در حال توسعه‌ای که خواهان برخورد با کار کودک و ریشه‌های آن هستند

از طریق سیاست‌های اجتماعی و اقتصادی با هدف فقرزدایی، همراه با تاکید بر عدم استفاده از استانداردهای کار برای مقاصد حمایت تجاری.

۳۸) تقویت جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات آماری درباره کار کودک.

۳۹) نهادینه کردن برخورد با کار کودک در تلاش‌های ملی فقرزدایی و توسعه، به خصوص سیاست‌ها و برنامه‌های مربوط به بهداشت، آموزش، اشتغال و تامین اجتماعی.

از میان بردن قاچاق و استثمار جنسی کودکان

۴۰) انجام اقدامات فوری و هماهنگ ملی و بین‌المللی برای پایان دادن به فروش کودکان و اعضای بدن ایشان، استثمار و سوءاستفاده جنسی شامل استفاده از کودکان در هرزه‌نگاری و روسپیگری و مبارزه با این چنین بازارهای موجود.

۴۱) بالابردن آگاهی از تبعات غیرقانونی و زیانبار استثمار و سوءاستفاده جنسی، از جمله از طریق اینترنت، و خرید و فروش کودکان.

۴۲) جلب پشتیبانی بخش خصوصی، از جمله صنعت گردشگری و رسانه‌های گروهی، برای مبارزه بر علیه استثمار جنسی و قاچاق کودکان.

۴۳) تشخیص و برخورد با عوامل ریشه‌ای و از جمله عوامل بیرونی منجر به استثمار جنسی و اجرای راهکارهای بازدارنده بر علیه استثمار جنسی و قاچاق کودکان.

۴۴) اطمینان از سلامت، امنیت و حمایت از قربانیان قاچاق و استثمار جنسی کودکان و تامین کمک و خدمات برای تسهیل بهبود و توانبخشی ایشان.

۴۵) اتخاذ اقداماتی در تمام سطوح مناسب برای مجرم شناختن و مجازات موثر (و منطبق با قوانین بین‌المللی) تمام اشکال استثمار و بدرفتاری جنسی با کودکان، از جمله در خانواده یا برای مقاصد تجاری، خودفروشی کودکان، هرزه‌نگاری کودکان، گردشگری جنسی، قاچاق

۶- Sex tours مترجم: از آنجا که در برخی کشورها، مجازات سفت و سختی برای انواع روابط جنسی با کودکان و نوجوانان وجود دارد، شبکه‌های تبهکاری در این کشورها افراد بزرگسال علاقمند به این اعمال را به تعدادی از کشورها می‌برند چنین امکاناتی را در آنجا که فاقد نظام قوی پیگیری و مجازات این قبیل جرایم هستند برای آنها فراهم می‌کنند.

کودکان، خرید و فروش کودکان و اعضای بدن آنها و وادار کردن کودکان به کار اجباری و هرگونه استثمار دیگر، به حصول اطمینان از برخورد دستگاه قضایی با کودکان قربانی به گونه‌ای که عالی‌ترین منافع کودکان در نظر گرفته شود.

۴۶) نظارت و مبادله اطلاعات در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی در مورد قاچاق مرزی کودکان، تقویت توان مقامات مرزی و نیروهای انتظامی برای جلوگیری از قاچاق کودکان و تامین و گسترش دوره‌های آموزشی برای ایشان در راستای احترام به شخصیت، حقوق انسانی و آزادی‌های اساسی تمام قربانیان که بیشتر زنان و کودکان هستند.

۴۷) انجام اقدامات لازم از جمله از طریق گسترش همکاری‌های بین‌دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی، بخش خصوصی و سازمان‌های غیردولتی برای مبارزه با استفاده غیرقانونی از فناوری اطلاع‌رسانی، شامل اینترنت، برای مقاصد خرید و فروش کودکان، خودفروشی کودکان، هرزه‌نگاری کودکان، گردشگری جنسی و سایر اشکال خشونت و بدرفتاری با کودکان و نوجوانان.

چهارم - مبارزه با عفونت اچ.آی.وی و بیماری ایدز

۴۵- شیوع گسترده عفونت اچ.آی.وی و بیماری ایدز اثر مخربی بر کودکان و حامیان ایشان داشته است. ۱۳ میلیون کودک در اثر بیماری ایدز یتیم شده‌اند، نزدیک به ششصد هزار نوزاد همه ساله از طریق مادران خود به آن مبتلا می‌شوند و میلیون‌ها افراد جوان آلوده به ویروس اچ.آی.وی هستند و با انگ آن و بدون دسترسی به مشاوره، مراقبت و پشتیبانی مناسب زندگی می‌کنند.

۴۶- همانگونه که در اجلاس ویژه مجمع عمومی سازمان ملل متحد درباره عفونت اچ.آی.وی و بیماری ایدز موافقت شد، ما در نظر داریم برای مبارزه با اثر مخرب عفونت اچ.آی.وی و بیماری ایدز بر روی کودکان اقدامات فوری و گسترده‌ای به عمل آوریم و بر اهداف و تعهدات توافق شده زیر تاکید خاص ورزیم:

الف) تعیین اهداف ملی زمان‌بندی شده تا سال ۲۰۰۳ برای دستیابی به هدف توافق شده جهانی، کاستن از شیوع عفونت اچ.آی.وی در میان مردان و زنان جوان ۱۵ تا ۲۴ ساله در کشورهای با ابتلای بالا به میزان ۵۲ درصد تا سال ۲۰۰۵ و در سطح جهانی

به میزان ۲۵ درصد تا سال ۲۰۱۰، تشدید اقدامات برای دستیابی به این اهداف و به چالش گرفتن نگرش‌ها و برداشت‌های تبعیض‌آمیز جنسیتی و عدم تساوی جنسیتی در ارتباط با عفونت اچ‌آی‌وی و بیماری ایدز و تشویق و مشارکت فعال مردان و پسران.

(ب) کاهش ابتلای نوزادان به عفونت اچ‌آی‌وی به میزان ۲۰ درصد تا سال ۲۰۰۵ و به میزان ۵۰ درصد تا سال ۲۰۱۰ از طریق حصول اطمینان از این‌که به ۸۰ درصد زنان بارداری که به مراقبت‌های پیش از زایمان دسترسی دارند اطلاعات، مشاوره و سایر خدمات پیشگیری از ابتلا به عفونت اچ‌آی‌وی داده شود، افزایش دسترسی مادران و نوزادان مبتلا به عفونت اچ‌آی‌وی به درمان موثر برای کاستن از انتقال عفونت اچ‌آی‌وی از مادران به فرزندان، همچنین انجام اقداماتی موثر برای زنان مبتلا به عفونت اچ‌آی‌وی شامل خدمات مشاوره و آزمایش داوطلبانه و محرمانه، دسترسی به درمان بخصوص درمان آنتی رترووایرال و در هر کجا که لازم باشد جایگزینی شیر مادر و تامین مراقبت مداوم و مستمر.

(ج) طراحی سیاست‌ها و راهکارهای ملی تا سال ۲۰۰۳ و اجرای آنها تا سال ۲۰۰۵ بمنظور: افزایش ظرفیت دولت، خانواده‌ها و جوامع محلی در راستای تامین محیطی حمایتی برای کودکان بی‌سرپرست و دختران و پسران مبتلا به عفونت اچ.آی.وی و بیماری ایدز شامل تامین مشاوره مناسب و پشتیبانی روانی اجتماعی اطمینان از ثبت نام آنها در مدارس و دسترسی به مسکن، تغذیه مناسب، خدمات بهداشتی و اجتماعی به گونه‌ای برابر با سایر کودکان، حمایت از کودکان بی‌سرپرست و آسیب‌پذیر در مقابل تمام اشکال بد رفتاری، خشونت، استثمار، تبعیض، قاچاق و محرومیت از ارث.

۴۷- ما برای رسیدن به این اهداف، راهکارها و اقدامات زیر را اجرا خواهیم کرد:

(۱) اطمینان از طراحی و اجرای راهکارهای چندجانبه ملی و برنامه‌های مالی برای مبارزه با عفونت اچ.آی.وی و بیماری ایدز تا سال ۲۰۰۳ به گونه‌ای که با این بیماری همه‌گیر با قاطعیت برخورد شود، مقابله با انگ زدن، سکوت و انکار، توجه به ابعاد جنسیتی

و سنی این بیماری همه‌گیر، جلوگیری از تبعیض و به حاشیه راندن، پذیرا بودن همکاری جامعه مدنی و بخش خصوصی و مشارکت تمامی کسانی که با عفونت اچ.آی.وی و بیماری ایدز زندگی می‌کنند و یا در معرض خطر آن هستند به خصوص زنان و افراد جوان، تامین مالی از بودجه ملی تا آنجا که امکان داشته باشد بدون نادیده گرفته شدن سایر منابع مالی و همکاری‌های بین‌المللی، گسترش و مراعات تمامی حقوق انسانی و آزادی‌های بنیادی از جمله حق دستیابی به بالاترین حد ممکن استانداردهای جسمی و روانی، اعمال نگرش جنسیتی، توجه به خطرات، آسیب‌ها، پیشگیری، مراقبت، درمان، حمایت و کاستن از تاثیر این بیماری همه‌گیر و تقویت ظرفیت نظام بهداشتی، آموزشی و قضایی.

(۲) اطمینان از این‌که حداقل ۹۰ درصد مردان و زنان جوان ۱۵ تا ۲۴ ساله تا سال ۲۰۰۵ و ۹۵ درصد تا سال ۲۰۱۰ به اطلاعات و آموزش، شامل آموزش همسالان و آموزش ویژه جوانان درباره عفونت اچ.آی.وی، و خدماتی که برای کسب مهارت‌های زندگی و کاستن از آسیب‌پذیری ایشان در مقابل ابتلا به عفونت اچ.آی.وی لازم است، دسترسی داشته باشند و همه‌اینها با مشارکت کامل

جوانان، والدین، خانواده‌ها، معلمان و دست‌اندرکاران مراقبت‌های بهداشتی انجام شود.

(۳) ایجاد و پیشرفت قابل ملاحظه در اجرای راهکارهای جامع مراقبت تا سال ۲۰۰۵ برای تقویت مراقبت خانوادگی و محلی که شامل فعالیت‌های بخش غیر رسمی نیز می‌شود، ایجاد نظام‌های مراقبت پزشکی که درمان افراد مبتلا به عفونت اچ.آی.وی و بیماری ایدز را تامین و بر آنها نظارت می‌نماید (شامل کودکان مبتلا و حمایت از افراد، خانوارها، خانواده‌ها و جوامع محلی مبتلا به عفونت اچ.آی.وی و بیماری ایدز)، ارتقای ظرفیت و شرایط کاری پرسنل پزشکی و کارایی تدارکات، برنامه‌های مالی و مراکز مراجعه مورد نیاز برای تامین دسترسی به داروهای ارزان شامل داروهای آنتی رترووایرال، روش‌های تشخیص و فناوری‌های مربوطه، به همراه مراقبت‌های پزشکی، آسایشی و روانی- اجتماعی کیفی.

(۴) اجرای مقرراتی برای بالا بردن توانایی زنان و دختران نوجوان تا سال ۲۰۰۵ به گونه‌ای که بتوانند از خود در مقابل خطرات ابتلا به عفونت اچ.آی.وی محافظت نمایند، به خصوص از راه مراقبت‌ها

و خدمات پزشکی، شامل بهداشت جنسی و تناسلی، و از طریق آموزش جلوگیری که برابری جنسیتی را در یک چارچوب فرهنگی و جنسیتی گسترش می‌دهد.

(۵) توسعه و یا تقویت راهکارها، سیاست‌ها و برنامه‌ها تا سال ۲۰۰۳ که بر اهمیت خانواده در کاستن آسیب‌پذیری و آموزش و راهنمایی کودکان تاکید دارد و عوامل فرهنگی، مذهبی و اخلاقی را در کاستن از آسیب‌پذیری کودکان و نوجوانان از طریق اقدامات زیر مورد توجه قرار می‌دهد، اطمینان از دسترسی دختران و پسران به آموزش ابتدایی و متوسطه، شامل مواد درسی مربوط به عفونت اچ.آی.وی و بیماری‌های ایدز برای نوجوانان، به وجود آوردن محیط‌های امن و بی‌خطر به خصوص برای دختران جوان، گسترش آموزش کیفی و موافق طبع جوانان درباره بهداشت جنسی و اطلاعات و خدمات مشاوره‌ای، تقویت برنامه‌های بهداشت باروری و جنسی و شرکت دادن خانواده‌ها و افراد جوان در برنامه‌ریزی، اجرا و ارزیابی برنامه‌های پیشگیری و مراقبت‌های پزشکی مربوط به عفونت اچ.آی.وی و بیماری‌های ایدز تا حد ممکن.

۶) تدوین و آغاز اجرای راهکاری ملی تا سال ۲۰۰۳ برای درهم آمیختن آگاهی از عفونت اچ.آی.وی و بیماری ایدز، پیشگیری، مراقبت و درمان آن با برنامه‌ها یا اقداماتی که برای وضعیت‌های اضطراری تنظیم شده‌اند، با توجه به این نکته که جوامع به‌هم‌ریخته در اثر مناقشات مسلحانه، فوریت‌های انسانی و آسیب‌های طبیعی، شامل پناهندگان، افراد جابجا شده، و خصوصاً زنان و کودکان، بیشتر در معرض خطر ابتلا به عفونت اچ.آی.وی و بیماری ایدز هستند و گنجاندن این عوامل در برنامه‌های کمک بین‌المللی.

۷) اطمینان از عدم تبعیض و برخورداری کامل و برابر از تمام حقوق انسانی از طریق پیشبرد یک سیاست فعال و آشکار انگ‌زدایی از کودکان بی‌سرپرست و در معرض ابتلا به عفونت اچ.آی.وی و بیماری ایدز.

۸) ترغیب جامعه بین‌المللی به تقدیر از کوشش کشورهای در حال توسعه برای اختصاص منابع ملی بیشتر به مبارزه با بیماری همه‌گیر ایدز و عفونت اچ.آی.وی و تکمیل آن به وسیله افزایش کمک‌های بین‌المللی برای توسعه، خصوصاً در مورد کشورهای

که بیشتر دچار عفونت اچ.آی.وی و بیماری ایدز هستند، مانند آفریقا، کشورهای کارائیب، کشورهای در معرض گسترش بیماری همه‌گیر ایدز و عفونت اچ.آی.وی و مناطق دیگری که منابع آنها برای مواجهه با این بیماری همه‌گیر به شدت ناکافی می‌باشد.

قسمت سوم. بسیج منابع

۴۸- ترویج زندگی سالم، شامل تغذیه خوب و پیشگیری از بیماری‌های عفونی، تامین آموزش کیفی، حفاظت از کودکان در مقابل بدرفتاری، استثمار، خشونت و مناقشات مسلحانه و مبارزه با عفونت اچ.آی.وی و بیماری ایدز، همگی اهداف دست‌یافتنی بوده و کاملاً در توان جامعه جهانی می‌باشند.

۴۹- مسئولیت اساسی اجرای برنامه اقدام و تضمین محیطی توانمند برای تامین رفاه کودکان و احقاق حقوق و احترام به یکایک ایشان بر عهده تک‌تک کشورهای است و باید توجه داشت که این امر نیازمند منابع تازه و اضافی هم در سطح ملی و هم بین‌المللی می‌باشد.

۵۰- سرمایه‌گذاری‌های انجام شده برای کودکان، چنانچه در میان مدت و بلندمدت تداوم داشته باشند، بسیار باصرفه هستند. سرمایه‌گذاری برای کودکان و احترام به حقوق ایشان پایه‌های جامعه‌ای عادلانه، اقتصادی مستحکم و جهانی عاری از فقر می‌باشند.

۵۱- اجرای برنامه کنونی اقدام نیازمند اختصاص بیشتر منابع عمده انسانی، مالی و مادی چه در سطح ملی و چه در سطح بین‌المللی و در چارچوب یک محیط توانمند بین‌المللی است که همکاری بین‌المللی و از جمله بین کشورهای شمال و جنوب و بین کشورهای جنوب با یکدیگر را تقویت کند و به رشد اقتصادی و اجتماعی کمک نماید.

۵۲- برهمین اساس، ما کوشش خواهیم کرد تا از جمله اهداف و اقدامات زیر را به منظور تجهیز منابع برای کودکان دنبال نماییم:

الف) از کشورهای پیشرفته‌ای که به هدف اختصاص دادن ۰/۷ درصد از تولید ناخالص ملی خود به کمک‌های کلی رسمی توسعه رسیده‌اند تشکر می‌کنیم و از سایر کشورهای پیشرفته‌ای که هنوز به این هدف نرسیده‌اند می‌خواهیم که تلاش کنند هر چه زودتر به این هدف توافق شده بین‌المللی برای اختصاص ۰/۷ درصد از تولید

ناخالص ملی خود به کمک‌های کلی رسمی توسعه برسند. ما بر خود فرض می‌دانیم تا از هر کوششی برای برگرداندن روند روبه کاهش کمک‌های کلی رسمی توسعه فروگذار نکنیم و هر چه سریع‌تر، همانگونه که توافق شده، بین ۰/۱۵ تا ۰/۲ درصد از تولید ناخالص ملی را برای کمک به توسعه نیافته‌ترین کشورها، با توجه به فوریت و حساسیت نیازهای ویژه کودکان، اختصاص دهیم.

(ب) بدون هیچ‌گونه تاخیری، طرح جامع کشورهای فقیر به شدت مقروض را اجرا نماییم و هر چه زودتر تمام دیون رسمی دوجانبه این کشورها را در ازای تعهد واقعی آنها برای فقرزدایی ببخشیم و از صرفه‌جویی‌های به دست آمده در جهت تامین مالی برنامه‌های فقرزدایی به ویژه آنها که مربوط به کودکان می‌شود، استفاده نماییم.

(ج) درخواست اقدام سریع و هماهنگ برای رسیدگی موثر به مشکلات بدهی کشورهای کمتر توسعه یافته، کشورهای در حال توسعه کم درآمد، و کشورهای در حال توسعه با درآمد متوسط، به روشی جامع، عادلانه، توسعه‌مدار و پایدار و از طریق مقررات

ملی و بین‌المللی که برای استمرار بلندمدت بدهی‌های ایشان طراحی شده و منجر به بهبود ظرفیت ایشان برای برخورد با مشکلات مربوط به کودکان و نوجوانان می‌گردد، مانند ابزار قانونمند موجود برای کاستن از بدهی‌ها نظیر مبادله بدهی با پروژه‌های تامین نیازهای کودکان.

(د) افزایش و ارتقای ورود کالاها و خدمات کشورهای در حال توسعه به بازارهای بین‌المللی از طریق مذاکره برای کاهش موانع تعرفه‌ای و از میان بردن موانع غیرتعرفه‌ای براساس نظام تجارت چندجانبه، که به‌گونه‌ای ناعادلانه از تجارت کشورهای در حال توسعه جلوگیری می‌نماید.

(ه) اعتقاد به ضرورت افزایش تجارت برای رشد و توسعه کشورهای کمتر توسعه‌یافته با هدف بهبود دسترسی ترجیحی این کشورها به بازارها از طریق حرکت به سمت دسترسی بدون تعرفه و بدون سهمیه کالاها، آنها به بازارهای کشورهای توسعه یافته.

(و) بسیج بیشتر منابع جدید و کافی برای توسعه اجتماعی چه در سطح ملی و چه در سطح بین‌المللی، برای کاستن از نابرابری در

میان کشورهای و در داخل هر کشور و تضمین استفاده موثر و کارآمد از منابع موجود. همچنین، تضمین حمایت هرچه بیشتر از آن دسته مخارج اجتماعی که کودکان و نوجوانان از آن بهره‌می‌برند و دادن حق تقدم به آنها در بحران‌های اقتصادی و مالی کوتاه و بلندمدت.

(ز) بررسی راه‌های ایجاد منابع مالی دولتی و خصوصی جدید از طریق کاستن هزینه‌های تسلیحاتی اضافی و تجارت اسلحه و سرمایه‌گذاری در تولید و تدارک تسلیحات، شامل هزینه‌های نظامی جهانی و با در نظر گرفتن نیازهای امنیت ملی.

(ح) تشویق کشورهای کمک دهنده و دریافت کننده به اجرای کامل طرح ۲۰/۲۰، براساس توافق و تعهد متقابل و مطابق با اسناد موافقت‌نامه اسلو و هانوی، برای تضمین دسترسی همگانی به خدمات اجتماعی پایه.

۵۳- ما برای برطرف کردن نیازهای محروم‌ترین کودکان و نوجوانان جهان در کشورهای در حال توسعه، به خصوص فقیرترین کشورهای در حال توسعه و کشورهای آفریقا، بیشترین توجه را به عمل خواهیم آورد.

۵۴- ما به نیازهای کودکان و نوجوانان در دولت‌های جزایر کوچک در حال توسعه، کشورهای در حال توسعه بدون دسترسی به دریا و ترانزیت و همچنین کشورهای در حال توسعه با اقتصاد انتقالی توجه ویژه خواهیم نمود.

۵۵- ما همکاری‌های فنی بین کشورها را گسترش خواهیم داد تا تجارب و راهکارهای مثبت در اجرای برنامه اقدام کنونی مبادله گردد.

۵۶- رسیدن به اهداف و آرزوهایمان برای کودکان و نوجوانان نیازمند همکاری نوین با جامعه مدنی، شامل سازمان‌های غیردولتی و بخش خصوصی و روش‌های ابتکاری برای تجهیز منابع بیشتر خصوصی و دولتی است.

۵۷- با توجه به این‌که شرکت‌ها باید از قوانین ملی تبعیت نمایند، شرکت‌ها را از طرق زیر تشویق به مسئولیت اجتماعی می‌نماییم تا در اهداف توسعه اجتماعی و رفاه کودکان و نوجوانان مشارکت نمایند:

(۱) افزایش آگاهی شرکت‌ها نسبت به ارتباط مابین توسعه اجتماعی و رشد اقتصادی.

۲) ایجاد یک چارچوب قانونی، اقتصادی و اجتماعی عادلانه و پایدار برای حمایت و انگیزش طرح‌های بخش خصوصی که به منظور دستیابی به این اهداف طراحی می‌شوند.

۳) گسترش مشارکت با صاحبان کسب و کار، اتحادیه‌های کارگری و جامعه مدنی در سطح ملی و در حمایت از اهداف برنامه اقدام. ما بخش خصوصی را به بررسی اثرات سیاست‌ها و روش‌های خود بر کودکان و نوجوانان و متنفع کردن همه کودکان خصوصاً آنها که بیشتر از همه نیاز دارند، از مزایای تحقیق و توسعه در علوم، فناوری پزشکی، سلامتی، غنی‌سازی مواد غذایی، حفاظت از محیط‌زیست، آموزش و ارتباطات جمعی ترغیب می‌کنیم.

۵۸- ما می‌خواهیم انسجام بیشتر سیاست‌ها و همکاری بهتر بین دفاتر سازمان ملل متحد، سازمان‌های وابسته، نهادهای برتون وودز و ارگان‌های چندجانبه و جامعه مدنی را برای دستیابی به اهداف برنامه اقدام کنونی تضمین نماییم.

قسمت چهارم - پیگیری و ارزیابی

۵۹- برای تسهیل اجرای اقدامات تعهد شده در این سند، ما به فوریت و در صورت امکان تا پایان سال ۲۰۰۳ اقدام به ایجاد یا تقویت برنامه‌های ملی و در صورت لزوم منطقه‌ای با مجموعه‌ای از اهداف زمان‌بندی شده و قابل اندازه‌گیری مبتنی بر این برنامه اقدام خواهیم کرد و منافع عالیه کودکان و نوجوانان که سازگار با قوانین ملی، مذهبی و ارزش‌های اخلاقی و پیشینه فرهنگی مردمان و منطبق با تمامی حقوق انسانی و آزادی‌های بنیادین باشد را مورد توجه قرار خواهیم داد. لذا ما برنامه‌ریزی ملی را تقویت کرده و اعمال هماهنگی، اجرا و منابع لازم را تضمین خواهیم کرد. ما اهداف این برنامه اقدام را در سیاست‌گذاری‌های دولت ملی خود گنجانده و همچنین با مشارکت دست‌اندرکاران مرتبط جامعه مدنی، شامل سازمان‌های غیردولتی که برای کودکان و نوجوانان و با ایشان کار می‌کنند و با خود کودکان و نوجوانان و مطابق با سن و میزان رشد ایشان و خانواده‌هایشان، راهکارهای فقرزدایی، رویکردهای چندبخشی و سایر برنامه‌های توسعه را در برنامه‌های توسعه ملی و محلی، قرار خواهیم داد.

۶۰- ما به طور منظم نظارت در سطح ملی و در صورت نیاز منطقه‌ای را انجام خواهیم داد و پیشرفت به سوی اهداف و نشانه‌های این برنامه اقدام را در سطح ملی، منطقه‌ای و جهانی ارزیابی خواهیم کرد. بر همین اساس، ما ظرفیت جمع‌آوری آمار ملی، تحلیل و داده‌های تفصیلی بر حسب جنسیت، سن و سایر عوامل مناسب که نشان دهنده نابرابری‌ها هستند و کمک به طیف وسیعی از تحقیقات درباره کودکان و نوجوانان هستند را تقویت خواهیم کرد. ما همکاری‌های بین‌المللی را برای ظرفیت‌سازی آماری گسترش خواهیم داد و به ظرفیت‌سازی محلی برای نظارت، ارزیابی و برنامه‌ریزی می‌پردازیم.

۶۱- ما میزان پیشرفت در سطح ملی و محلی را به طور دوره‌ای مورد بازنگری قرار خواهیم داد تا بتوانیم بهتر موانع را بررسی کرده و اقدامات را سرعت ببخشیم. در سطح منطقه‌ای، از این بازنگری‌ها برای تبادل بهترین روش‌ها، تقویت مشارکت و تسریع در پیشرفت می‌توان استفاده کرد. در نتیجه:

الف) ما از دولت‌های عضو پیمان‌نامه حقوق کودک می‌خواهیم که در گزارش خود به کمیته حقوق کودک اطلاعات مربوط به اقدامات

انجام شده و نتایج به دست آمده از به کار بستن این برنامه اقدام را درج نمایند.

(ب) از صندوق کودکان سازمان ملل متحد (یونیسف)، به عنوان سازمان جهانی پیشتاز برای کودکان، می‌خواهیم تا با همکاری دولت‌ها، صندوق‌های مالی مربوطه، برنامه‌ها و دفاتر تخصصی سازمان ملل متحد و تمامی عاملان مرتبط دیگر، به تهیه، اشاعه و اطلاع رسانی در مورد پیشرفت‌های به دست آمده در اجرای بیانیه و برنامه اقدام کنونی بپردازد. از مدیران دفاتر تخصصی مرتبط می‌خواهیم تا در چارچوب اساسنامه‌های خود، بیشترین پشتیبانی را در رسیدن به اهداف تعیین شده در برنامه اقدام به عمل آورند و مجمع عمومی سازمان ملل متحد را از طریق شورای اقتصادی و اجتماعی، به طور کامل از پیشرفت امور و اقدامات اضافی لازم برای دهه آتی، با استفاده از چارچوب گزارش‌نویسی و مقررات موجود، مطلع سازند.

(ج) ما از دبیرکل سازمان ملل متحد می‌خواهیم که به طور مرتب گزارش‌های پیشرفت‌های به دست آمده از اجرای برنامه اقدام کنونی را به مجمع عمومی ارائه دهد.

۶۲- ما در اینجا مجدداً متعهد می‌شویم از هیچ کوششی برای تداوم ایجاد جهانی شایسته کودکان و نوجوانان، گسترش دستاوردهای دهه گذشته و الهام گرفتن از اصول اولین فراخوان کودکان و نوجوانان، فروگذار نکنیم. در همبستگی با طیف وسیعی از همکاران، ما نهضتی جهانی برای کودکان را رهبری می‌کنیم که هدف آن ایجاد حرکتی بدون وقفه برای تغییر است. ما در حالی این سوگند را به‌جا می‌آوریم که کاملاً واقفیم که در اعطای بیشترین اولویت به حقوق کودکان و نوجوانان، به بقا، حمایت و رشد ایشان، در جهت منافع عالیه تمامی انسان‌ها و رفاه تمامی کودکان و نوجوانان در همه جوامع گام بر می‌داریم.